

Promise

Voor Bijbels denken over gezondheid 35ste jaargang april 2019

In dit nummer

Talmoed
Eeuwig leven
Narcisme

Mag ik deze dans van U?
De strijd rond homoseksualiteit

De Talmoed

De Talmoed en zijn betekenis voor de christelijke apologetiek

De Talmoed is een verzameling van vele oude rabbijnse geschriften die gedeeltelijk al voor de tijd van Jezus geschreven zijn. De samenstelling van de Talmoed werd omstreeks 550 jaar na Christus voltooid en omvat geschriften die Jezus in een kwaad daglicht wilden stellen. De Talmoed staat bij orthodoxe Joden ook wel bekend als: 'de mondelinge wet'. Ze beweren dat de Talmoed, samen met de Torah, de geschreven wet, op de berg Sinaï aan Mozes zou zijn doorgegeven en dat deze informatie vervolgens mondeling via Jozua, de profeten aan de rabbijnen is overgeleverd, en die het uiteindelijk op schrift gesteld hebben. Hoewel er absoluut geen hard bewijs is dat de 'mondelinge wet' van Mozes kwam, bevatten deze geschriften niettemin geschiedenis en vertegenwoordigen ze het primaire rabbijnse commentaar op de Hebreeuwse geschriften. Orthodoxe Joden beschouwen de Talmoed als gezaghebbend en zelfs belangrijker als de Hebreeuwse Bijbel. In veel opzichten biedt de Talmoed belangrijke informatie voor christelijke apologeten.

Om te beginnen staat het gedachtegoed van de Talmoed vaak op gespannen voet met de heersende opvattingen van de hedendaagse rabbijnen. Zo wijzen de rabbijnen van nu Jezus af omdat Hij er niet in geslaagd is een eeuwig koninkrijk op te richten zoals de Schrift voorspeld had. De Talmoed geeft echter aan dat er twee afzonderlijke beschrijvingen van de Messias zijn. Hij wordt beschreven als nederig en zelfs stervende, terwijl in een ander

gedeelte de komst van de Messias als een triomfator wordt beschreven. Talrijke Talmoedische schriftgedeelten erkennen dat Jezus veel wonderen verrichtte. Hoewel de Talmoed deze wonderen als 'magie' of 'toverij' kenmerkt, blijven deze afwijzingen nog steeds een bepaalde inhoudelijke waarde behouden.

Volgens de meeste Joodse bronnen staat de 'Babylonische Talmoed' centraal in het reguliere Jodendom. Het vertegenwoordigt het commentaar op de Hebreeuwse geschriften, een samenvatting van geschriften van vele rabbijnen en wijze mannen over een periode van honderden jaren, zelfs van vóór Christus. Het houdt veel meer in dan alleen een commentaar. Vaak vulden de rabbijnen hun eigen denkbeelden in wanneer ze dachten dat de Schrift sommige zaken had laten liggen.

De Talmoed is een enorm lijvig werk. Het bevat volgens de gebruikelijke telling 6200 pagina's, en bestaat uit twee delen. De delen zijn de 'Gemara', die ongeveer 550 na Christus is samengesteld, en de 'Misjna' die rond 200 na Christus is gebundeld (1). Er zijn echter twee versies van de Talmoed: de Palestijnse en de uitgebreidere Babylonische Talmoed. De Babylonische Talmoed wordt ook wel de 'Mondelinge Wet' genoemd en deze wordt door veel orthodoxe Joden gezien als de wet die Mozes op de berg Sinaï ontvangen heeft. In de praktijk is deze zelfs meer gezaghebbend geworden dan de Hebreeuwse Bijbel die wij kennen als 'Het oude testament'. Het Judaïsme heeft een 'mondelinge' Torah, hetgeen een tra-

ditionele uitleg is van wat veel orthodoxe Joden tegenwoordig aanvaarden als voorschriften die God aan Mozes en anderen onderwezen heeft.

Deze traditionele overlevering vond alleen mondeling plaats tot aan de tweede eeuw na Christus. Toen werden ze verzameld en gebundeld in de Misjna (2).

De Talmoed wordt belangrijker gevonden dan de Hebreeuwse Bijbel.

- Degenen die zich inzetten om de Hebreeuwse Bijbel te lezen en in praktijk te brengen zijn weliswaar zinnig bezig maar het praktiseren van de Misjna is meer gezaghebbend. Deze laatsten die de Gemara bestuderen, beoefenen de hoogste deugd, waarvoor ze een beloning ontvangen (Baba Metsia, hfdst. 33a).
- De Hebreeuwse Bijbel is te vergelijken met water, de Misjna en Gemara zijn vergelijkbaar met heerlijke wijnen (Sopherim XV,7, hfdst. 13b).
- Hij die de woorden van de Schrift geleerd overtreedt, zondigt meer dan de overtreders van de woorden van de wet (Sanhedrin X,3, f. 88b).

Rechtvaardiging van die claim

De rabbijnen kunnen geen beroep doen op historisch bewijs. In plaats daarvan citeren ze een Misjna traktaat, Pirke Avot 1 dat waarschijnlijk 1500 jaar na Mozes geschreven is. "Mozes gaf de mondelinge wet door aan Jozua, Jozua gaf het aan de ouderlingen, deze gaven het aan de profeten die het gaven aan de leden van 'de grote vergadering' (waarin o.a. Ezra en Nehemia zaten). " Orthodoxe Joden geloven dat de Hebreeuwse geschriften niet begrepen en toegepast kunnen worden zonder het commentaar van de Talmoed. Daarom, zo redeneren ze, moet ook de Talmoed door Mozes zelf op de berg Sinaï zijn gegeven.

Waarom? Omdat de Torah op zichzelf onvolledig is, moeten er andere instructies gegeven zijn, zo dacht men. 'De mondelinge Torah' (Talmoed) is nodig om de context van de geschreven Torah te bepalen. Het bevat daarom veel meer informatie dan de Torah. "De geschreven Torah heeft de mondelinge Torah nodig om er zeker van te zijn dat de juiste betekenis wordt overgebracht en begrepen" (3).

Orthodoxe Joden beschouwen de Talmoed als meer gezaghebbend als de Hebreeuwse Bijbel

Op deze claim is echter veel af te dingen:

1. De inhoud van de Talmoed is duidelijk niet geïnspireerd. Een voorbeeld: "Wanneer een man teveel tegen zijn vrouw praat, doet hij zichzelf kwaad en negeert de woorden van de Torah en zal uiteindelijk in de hel terecht komen" (Pirke Avot).
2. De Talmoed is vaak in tegenspraak met de Hebreeuwse geschriften. Vaak spreekt de ene Talmoedische rabbi de andere tegen.
3. In plaats van de verklaring "Zo spreekt de Here", bestaat de Talmoed uit rabbijnse discussies waarbij de ene rabbi het niet

eens is met de andere.

4. De Hebreeuwse geschriften geven absoluut geen bewijs voor het gelijktijdig bestaan van de 'mondelijke wet' en de Thora.

De Schrift is zelfs volkomen in tegenspraak met een dergelijke claim. Een voorbeeld: "Mozes kwam en vertelde de mensen al de woorden en regels van de Heer. En heel het volk antwoordde met een stem: alle woorden die de Heer heeft gesproken, zullen we doen". En Mozes schreef ALLE WOORDEN des Heren op (Ex.24:3-4) (cursivering toegevoegd) Dus ALLE woorden van de Heer zijn

opgeschreven door Mozes. Dit waren alle woorden die Israël gezworen had te zullen houden en geen andere! Hier wordt ieder bestaan van een gezaghebbende mondelinge wet uitgesloten!

Bovendien, God heeft met Israël een verbond gesloten om een geschreven wet te volgen, dus geen mondelinge wet. "Als u al de woorden van deze wet die in dit boek geschreven staan niet nauwkeurig houdt, door deze heerlijke en ontzagwekkende Naam, de Heere uw God, te vrezen, dan zal de Heere uw plagen en de plagen van het nageslacht uitzonderlijk maken.

het zullen grote en aanhoudende plagen en kwaadaardige en aanhoudende ziekten zijn” (Deut. 28: 58,59).

Zoals gezegd komen we het bestaan van een tweede wet, een mondelinge wet, nergens in de Schrift tegen. “Daarna las hij al de woorden van de wet voor, de zegen en de vloek in overeenstemming met alles wat in het wetboek geschreven staat. Er was GEEN ENKEL WOORD van alles wat Mozes geboden had dat Jozua niet voorlas voor heel de gemeente van Israël, de vrouwen, de kleine kinderen en de vreemdelingen die in hun midden meetrokken” (Jozua:8:34,35). Als Mozes een mondelinge wet aan Jozua had doorgegeven zoals de Talmoed beweert, dan had die daar moeten worden geciteerd. Jozua las echter alles wat Mozes hem opdroeg. Dat laat geen ruimte voor het bestaan van een ongeschreven wet.

Later riep Jozua de Israëlieten op: “Wees sterk, wees voorzichtig om alles wat in het boek van de wet van Mozes in acht te nemen en na te leven zodat u daarvan niet afwijkt naar rechts of links” (Jozua 23:6). Als Jozua in het bezit zou zijn geweest van een mondelinge wet, waarom zou hij dan Israël niet geboden hebben om die wet, samen met de geschreven wet, te gehoorzamen? De rabbijnen hebben immers nooit beweerd dat Jozua tekort geschoten zou zijn om de geboden van Mozes door te geven. Kortom, in de Hebreeuwse geschriften is niet de minste aanwijzing voor het bestaan van een mondelinge wet te vinden. Niet één keer heeft een profeet van Israël de mensen verweten dat ze zich niet hielden aan een mondelinge wet! Deze veroordeling is bij geen van de bijbelse profeten te vinden.

Bovendien, de Torah werd ook bij verbondsvernieuwingen en opwekkingen voorgelezen (Ex. 24:7; 2 Kon. 23:1-3; Neh. 8:1-18). Er is absoluut geen enkele aanwijzing dat de ‘mondelinge wet’ daar ook werd uitgesproken. Dit alles is in tegenspraak met de bewering van de rabbijnen dat de Talmoed op de berg Sinai aan Mozes gegeven is, en daarom gezaghebbend zou zijn. In feite is de Joodse opvatting dat de Talmoed een geïnspireerd woord van God is dat zelfs belangrijker zou zijn dan het niveau van de Torah, de Heilige Schrift, een ernstig vergrijp tegen het gebod om niets aan de Wet toe te voegen (Deut. 4:2;12:32).

De Talmoed en het christendom

Het lijkt nu alsof de inhoud van de Talmoed van geen belang is als het gaat

om de christelijke waarheidsclaims. Dat is zeker niet het geval. Hoewel de Talmoed niet door God gegeven is en in veel opzichten zelfs godslasterlijk, is het nog steeds een waardevol document. Waarom? Ten eerste is de Talmoed soms in tegenspraak met de beweringen van hedendaagse rabbijnen. Zo beschouwt het Nieuwe Testament (Joh. 19:37, Op. 1:7) de tekst van Zach. 12:10 als messiaans. Daar lezen we: “Maar over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik de Geest van de genade en van de gebeden uitstorten. Zij zullen Mij aanschouwen, die ze doorstoken hebben. Zij zullen over Hem rouw bedrijven als met een rouwklacht over een enig kind en zij zullen over Hem bitter klagen zoals men klaagt over een eerstgeborene”.

Tegenover de christelijke interpretatie van deze tekst heeft rabbi Gerald Sigal

geschreven dat de doorboorde in feite de natie Israël is: “God kan niet letterlijk doorboord worden. Het idee van het doorboren van God drukt het feit uit dat Israël in een hele speciale relatie met God staat in vergelijking met andere naties. God identificeert zich met Zijn volk in die zin dat Hij op een figuurlijke manier deelt in het lot van de natie. Door Israël aan te vallen (te ‘doorboren’) valt men God aan” (4). Maar de context van Zach.12:10 pleit tegen Sigal. Als gevolg van dit ‘doorboren’ rouwt Israël om haar zonde (Zach. 13:1). Dit is niet logisch als Israël zelf het slachtoffer van de doorboring zou zijn geweest.

Bovendien is de interpretatie van Sigal in strijd met de Talmoed. De Talmoed erkent het dat Zacharia mogelijk profeteert over de dood van de Messias, zie Soeka 52A5 waarin te lezen is: “En het land zal rouwen, iedere familie apart, de familie van

het huis van David apart en hun vrouwen apart (Zach. 12:12). Wat is dan de oorzaak van die rouw? R. Doza en andere rabbijnen verschillen van mening over deze oorzaak. De een legt uit: de oorzaak van de rouw is de moord op de Messias, de zoon van Jozef. Een ander legt uit: de oorzaak van de rouw is het doden van de kwade neigingen. Dat kan in overeenstemming zijn met de eerste die uitlegt dat de oorzaak van de rouw de moord op de Messias is (wat natuurlijk overeenkomt met het Nieuwe Testament, dat zegt dat ze Hem zullen zien die ze doorstoken hebben en zij zullen om Hem rouwen als men rouwt om een eniggeboren zoon”.

Hetzelfde Talmoedische commentaar is ook in tegenspraak met wat moderne rabbijnen beweren, doordat het de mogelijkheid erkent van twee afzonderlijke Messiasen. De eerste zou nederig komen

en sterven, de tweede zou een eeuwig koninkrijk oprichten (6). Dit is belangrijk omdat de moderne rabbijnen de christelijke versie van de twee komsten van de Messias verwerpen. In plaats daarvan beweren ze dat als de Messias komt, er gelijk een vrede en een eeuwig koninkrijk zal zijn. Toen Jezus kwam was er geen vrede en geen eeuwig koninkrijk, dus kan Hij niet de Messias zijn, zo redeneert men.

We zien dus dat moderne rabbi's veel gedachten uit de Talmoed negeren. De overleden Hebreeuwse geleerde Rachmiel Frydland, die later christen werd, wees erop dat sommige Talmoedische rabbijnen niet alleen de twee verschillende komsten van de Messias onderscheiden maar dat ze ook een verklaring hadden voor de schijnbare tegenstrijdigheid van enerzijds de komst van de Messias in nederigheid en anderzijds de komst van verheerlijking zoals elders in de Talmoed genoemd wordt: “Rabbi Alexandri zei dat [rabbi] Joshua bar Levi de twee paradoxale passages met elkaar combineerde: het vers dat zegt: “Zie, iemand als de Zoon des mensen kwam met de wolken van de hemel” (Dan. 7:13, dat de glorie van de Messias ziet) gaat over dezelfde Messias als waarover de tekst in Zach. 9:9 spreekt: “arm en rijdend op een ezel” (dit vers geeft blijk van de nederigheid van de Messias)(Sanhedrin 98 A)(7).

Overeenkomsten met het evangelie

Op andere plaatsen bevestigt de Talmoed nadrukkelijk, zij het indirect, het evangelie van Jezus. De Joods orthodoxe geleerde David Klinghoffer schreef een boek waarin hij beweerde dat de Joodse afwijzing van Jezus volkomen redelijk was, toch gaf hij een aantal details toe die voor het tegendeel pleitten:

“De Talmoed stelt dat 40 jaar voor de verwoesting van de Tempel er bovengnatuurlijke voortekenen te zien waren die wezen op een toekomstige ramp. Het gaat dan om de tijd die begint na het ontstaan van de christelijke religie na de dood van Jezus. Het eeuwige vuur van het altaar van de Tempel zou niet blijven branden. De monumentale bronzen poorten van de Tempel gingen vanzelf open. Josephus, een geschiedschrijver, bevestigt het verslag van de Talmoed over de mysterieuze opening van de oostelijke poort van het binnenste heiligdom nog.

David Klinghoffer vermeldt nog andere gebeurtenissen uit die jaren: een helder licht schijnt rond het altaar om drie uur in de ochtend, een koe die gebracht werd om geofferd te worden, baarde een lam, er werden in heel Israël verschijningen gezien van vliegende strijdswagens en legers” (8).

De gerenommeerde Joodse geleerde Jacob Neusner citeerde dezelfde voortekenen in de Talmoed van Jeruzalem: “Veertig jaar voor de verwoesting van de Tempel ging het westelijk licht uit, de rode draad van het licht bleef karmozijn rood. 's Avonds sloot men de poorten van de Tempel en 's ochtends stonden ze wijd open” (9).

Het is verbazingwekkend dat na de kruisiging (ca. 30 na Chr.) en de daaropvolgende veertig jaar tot de verwoesting van de Tempel heel veel wonderlijke voortekens te zien waren in Israël, die onheilspellend wezen op zijn toekomstige vernietiging. Waarom zouden Joodse bronnen die het christendom probeerden te ontmaskeren, in die tijd zulke ongelooflijke erkenningen gegeven hebben die in feite juist het christelijke verhaal ondersteunen? Klinghoffer suggereert dat die miraculeuze gebeurtenissen juist voortekenen waren gericht tegen de Joodse gelovigen in Christus. “Was het niet God die waarschuwde voor de rampzalige weg die sommige Joden gevolgd waren door christen te worden?” (10). Echter de christenen waren naar de overkant van de Jordaan gevlucht, naar

Petra. In de visie van Klinghoffer was het zo dat de christenen bestraft hadden moeten worden voor hun ketterij, maar in plaats daarvan lieten ze de Joden achter die niet in Christus geloofden om de straf te ondergaan!

En wat zo mogelijk nog ongeloofwaardiger is aan de uitleg van Klinghoffer, is de timing van de voortekenen. Ze begonnen rond het tijdstip van de kruisiging (AD 30) en duurden 4 jaar tot de vernietiging van de Tempel. Als Klinghoffer gelijk zou hebben dat de voortekenen bedoeld waren om Gods ongenoegen over Jezus te laten zien, hadden ze moeten eindigen bij de kruisiging, want dat zou het moment geweest moeten zijn waarop Gods ongenoegen gestild zou zijn. In plaats daarvan begonnen de voortekenen bij de kruisiging. Dan lijkt het waarschijnlijker dat ze als een waarschuwing gediend hebben om berouw te tonen voor het afwijzen van Jezus en niet voor het volgen van Hem. En wanneer eindigen de voortekens? Na de verwoesting van de Tempel en de dood van miljoenen onbekeerde Joden. Waarom stopten die voortekenen op dat

moment? Vermoedelijk omdat de tijd voor de bekering al verstreken was! Nu was het te laat om hun natie van de ondergang te redden. Israël weigerde zich te bekeren van hun afwijzing van Jezus en zochten niet de genade van God, zoals Jezus gewaarschuwd had in Mat. 23:37-38: “Jeruzalem, Jeruzalem, u die de profeten doodt en stenigt wie naar u toe gezonden zijn! Hoe vaak heb Ik uw kinderen bijeen willen brengen op de wijze waarop een hen haar kuikens bijeenbrengt onder haar vleugels, maar u hebt het niet gewild. Zie uw huis wordt als een woestenij voor u achtergelaten” .

Een ander interessant voorbeeld van de Talmoed

De Joodse anti-christelijke apologist Rabbi Tovia Singer vermeldt een vreemd verschijnsel tijdens de offergave in de Tempel: “In het tractaat Yona 39b bespreekt de Talmoed tal van opmerkelijke verschijnselen die zich voordeden in de Tempel tijdens de Yom Kippoer dienst. Op het hoofd van de zondebok was een strookje met rood geverfde wol vastgebonden. Dit strookje wol werd wit in aanwezigheid van een grote menigte die zich in de Tempel verzameld had op Grote Verzoendag. Het Joodse volk zag deze wonderlijke transformatie als een hemels teken dat hun zonden vergeven waren. (In feite was dit waarschijnlijk de laatste verzoendienst in de Tempel voor de verwoesting.GF) De Talmoed vermeldt dat 40 jaar voor de verwoesting van de tweede Tempel (ongeveer in het jaar 30 na Chr., ten tijde van de kruisiging) de roodgeverde strook wol niet wit werd maar rood bleef” (11).

Dit pleit in feite voor het christelijke gedachtengoed! Het lijkt erop dat God Israël op het hart drukte dat Hij niet langer dierlijke offers zou accepteren nadat het ultieme offer van Jezus volbracht werd.

Singer echter heeft een andere verklaring. Hij beweert dat verschillende wonderen langzamerhand verdwenen omdat de godsdienstige toewijding in Israël afzwakte. Maar de timing van deze gebeurtenis zou veeleer iedere Godvrezende Joden zich hebben doen afvragen of dat die overtreding meer te maken had met de verwerping van hun Messias!

Singer houdt vol dat God boos was op Jezus omdat hij Israël zou hebben misleid. Als dat waar was, zou je moeten verwachten dat Hij juist tekenen ter goedkeuring bij de kruisiging zou geven. In plaats daarvan was er een duidelijk teken dat Hij niet langer de zondebok eerde om de zonde van Israël weg te nemen. Gods timing had niet slechter kunnen zijn als Singers argument waar was!

Volgens de Talmoed deed Jezus vele wonderen

De wonderen die Jezus deed, waren een bevestiging van Zijn beweringen, en daarvoor moesten Zijn lasteraars de wonderen ofwel geheel ontkennen of er een andere verklaring voor geven. Een botte ontkenning van Zijn wonderen was uiteraard simpelweg het veiligste. Maar de Talmoed is duidelijk over de vele wonderen zodat er weinig anders opzat dan de wonderen toe te schrijven aan zwarte magie. En het is die mening die men op tal van plaatsen in de Talmoed terugvindt:

- Shabbath 104B: “Jezus was een magier en een dwaas. Maria was een overspelige.”
- Sanhedrin 107B van de Babylonische Talmoed: “Jezus (Yeshu in de Talmoed) stond op een steen die een idool moest voorstellen en Hij boog ervoor. Jezus verrichte magie en zette het volk Israël aan tot dwaling”.
- Sanhedrin 43A: “Op Paasavond hingen ze Jezus op. Hij beoefende tovenarij, probeerde verdeeldheid te zaaien en leidde Israël op een dwaalspoor. Jezus van Nazereth was niet dienstbaar aan het volk maar uit op eigen voordeel. Hij was een verleider waarvan de Torah zegt: Je zult hem niet sparen nog verbergen. Betekenden de beschuldigingen door de Talmoed van magie of toverij nu dat men bevestigt dat Jezus daadwerkelijk wonderen verrichtte of dat Hij een soort goo-

chelaar was? Het lijkt het eerste te zijn. In het Nieuwe Testament beschuldigden de Joodse leiders Jezus gewoonlijk van het uitvoeren van bovennatuurlijke werken die door Satan geïnspireerd waren? (Mat. 9:34, 12:24, Marc. 3:22, Luk. 11:15). Het was voor iedereen duidelijk dat Jezus wonderen verricht had. Daarom beweerden de Farizeeën ook nooit dat de wonderen van Jezus slechts een truc, een illusie waren. Israëlieten die genezen waren en bij wie demonen uitgedreven waren, zouden een dergelijke bewering tegenspreken. Er waren geen Joodse weerleggingen van de wonderen die Jezus deed, die zouden inhouden dat de wonderen van Jezus niet echt waren.

In overeenstemming met deze oorspronkelijke aantijgingen en het eigen getuigenis van de Talmoed erkende de Jewish Encyclopedia (1901-1906) het volgende: “Volgens Celsus (in Origenes, ‘Contra Celsum’ i.28) en de Talmoed (Shab. 104b) leerde Jezus magie in Egypte en deed daarmee Zijn wonderen in Israël. In een later werk wordt bovendien beweerd dat hij de magische formules in zijn huid sneed. Hier wordt echter niet de aard van zijn magische werken vermeld (Tosef, Shab.xi. 4, Yer.Shab. 18d); omdat deze geschriften beweren ook dat de discipelen van Jezus zieken hebben genezen ‘in de naam van Jezus Pandera’ (Yer.Shab. 14d; Ab.Zarah 27b, Prediker 8:8) mag men aannemen dat de schrijver de wonderen van Jezus ook als wonderbaarlijke gene-

zingen typeerde. Een andere zienswijze over de ‘heksarij’ van Jezus werd beschreven in de ‘Toledot’. Toen Jezus werd verdreven uit de kring der geleerden, zou hij stiekem zijn teruggekeerd uit Galilea naar Jeruzalem, waar hij een perkament, genaamd ‘De verklaarde naam van God’ (“Shem ha-Meforash”), dat in de Tempel bewaard werd, meenam. Hij smokkelde het in zijn huid de Tempel uit en door het uit zijn huid te halen, verrichtte hij vervolgens daarmee buiten de Tempel zijn wonderen” (12).

Gebaseerd op hun begrip van de Talmoed vergelijkt The Jewish Encyclopedia wonderen met heksarij (de kracht van satan) op dezelfde wijze als de Farizeeën dit deden. Het is daarom veel zinvoller om de beschuldigingen van ‘magie’ door de Talmoed te interpreteren als betrekking hebbend op wonderbaarlijke gebeurtenissen. Hoewel de Talmoed nog ander apologetisch materiaal bevat dat de nieuwtestamentische beweringen valideert is het misschien beter om vanwege de enorme omvang en verschillende interpretatieve problemen ook andere Talmoedische christelijke apologeten dit materiaal te laten belichten.

Daniel Mann

Hij heeft sinds 1992 les gegeven aan de New York School of the Bible. Hij is de auteur van verschillende boeken die beschikbaar zijn op Amazon, waaronder ‘Theology: Reclaiming the Relevance and Prayer: Confronting the Confusion.

Vertaling: Gerard Feller

NOTEN

1. <http://www.gotquestions.org/Talmud.html>.
2. Ibid.
3. <http://www.beingjewish.com/mesorah/whynotwritten.html>.
4. Gerald Sigal, *The Jew and the Christian Missionary* (New York: KTAV Publishing House, 1981), 79–80.
5. <http://halakhah.com> (Talmud online).
6. Sukkah 52B; <http://halakhah.com>
7. Rachmiel Frydland, *What the Rabbis Know about the Messiah* (Cincinnati: Messianic Publishing Company, 1993), 5.
8. David Klinghoffer, *Why the Jews Rejected Jesus* (New York: Three Leaves Press, Doubleday, 2006), 117.
9. Jacob Neusner, *The Yerushalmi* (New York: Jason Aronson., 1994), 156–57.
10. Klinghoffer, 117.
11. <https://outreachjudaism.org/about-us>.
12. The Jewish Encyclopedia, s.v. “Jesus,” vol. VII, pp. 171–72. Facsimile pages available as *The Jewish Religion: Its Influence Today*, Exhibit 277, Exhibit 278, and Exhibit 279, also available at <http://www.jewishencyclopedia.com>.

Eeuwig leven

Inleiding

“Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe” (Joh. 3:16). Deze voor christenen de meest bekende tekst uit de Bijbel, spreekt over eeuwig leven. Daarnaast komt het begrip ‘eeuwig leven’ bijna twintig keer in de Bijbel voor. Voor christenen is eeuwig leven dus een bekende term. Maar beseffen we wel de betekenis ervan? Wat moet worden verstaan onder eeuwig leven? Bestaat het wel, en is het niet te mooi om waar te zijn? En als het bestaat, wordt het dan op de lange duur niet vervelend en saai? En hoe zal ons lichaam in de eeuwigheid eruit zien? Hoe kijken niet-christenen er tegenaan? Veel hedendaagse mensen zijn van mening, dat er helemaal geen hemel of hel zal bestaan, en dat het middeleeuwse fabeltjes betreft. Zij geloven dus dat er na de dood niets meer is.

In het evangelie van Johannes vinden we een bijzondere omschrijving van eeuwig leven, namelijk: “Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt” (17:3). Deze omschrijving wijst in eerste instantie op de kwaliteit van leven, omdat het ten volle kennen van God en Zijn Zoon (zowel met ons hart, in liefde, als met ons verstand) waarachtig, zinvol leven betekent. Waarachtig leven is de liefdevolle geestelijke gemeenschap met God en met zijn Zoon Jezus Chris-

tus, onze Heer (1 Kor. 1:9). God heeft de schepping bedacht, en wel met een bepaalde bedoeling. God is de Zingever van het leven. Zonder God heeft het menselijk bestaan geen enkele zin, geen enkel doel. Vandaar ook dat atheïsme volkomen onzinnig en zinloos is (zie Promise Magazine, april 2018).

God heeft dat verrukkelijke leven in liefde, vrede en harmonie met Hem, met jezelf en de naaste voor de mens bedoeld. Het is het eeuwige geschenk van God aan de mens(heid). De Bijbel spreekt over de hemel als een toestand van volmaakte gelukzaligheid. Het is een leven zonder ziekte, pijn, verdriet, oorlog, en dat niet alleen voor een korte periode, maar voor een zeer lange tijd, ja zelfs voor een oneindige tijdsduur. Kwaliteit en duur van leven horen bij elkaar. Wij zien dat dikwijls ook in het natuurlijke leven.

Is eeuwig leven mogelijk?

Bestaat er wel een eeuwig, altijddurend leven, dus een leven dat geen dood meer zal kennen? Veel mensen vinden dit onmogelijk, en geloven er niet in. Maar is eeuwig, altijddurend leven eigenlijk wel zo vreemd? Neen. Altijddurend leven is daarentegen de oorspronkelijke bedoeling en het normale. De eindigheid van het menselijk leven op aarde door de dood is dus eigenlijk abnormaal. Maar we zijn er zó aan gewend, dat we die eindigheid vanwege de sterfelijkheid van de mens normaal vinden.

Laten we eens kijken naar de leeftij-

den van de mensen, die in de begintijd leefden, en in het boek Genesis genoemd worden. In Genesis 5 lezen we dat de oudvaders vóór de zondvloed ruim 900 jaar oud werden, bijvoorbeeld Adam 930 jaar, en Metuselach zelfs 969 jaar! In Genesis 11 zien we dat na de zondvloed de levensduur van de mensen al is gedaald van 600 jaar (vers 10/11) tot 205 jaar (vers 32). Verderop in de Bijbel (Deut. 34:7) lezen we, dat Mozes 120 jaar oud is geworden. Tegenwoordig (jaar 2017) is de levensverwachting van de Nederlander bij geboorte 80,1 jaar voor mannen en 83,3 jaar voor vrouwen (3), en dat dankzij vergaande medische voorzieningen. Zonder deze voorzieningen zou de mens gemiddeld nóg jonger sterven.

In de medische wetenschap probeert men het leven te rekken door ‘onderdelen’ te vervangen (orgaantransplantatie), te reanimeren, etc.. Zelfs zijn er enkele wetenschappers (verouderingsbiologen) die denken dat zij met bepaalde ingrepen (het verlengen van telomeren, dat zijn de uiteinden van chromosomen, en door toepassing van nanotechnologie) eeuwig biologisch leven zouden kunnen bewerkstelligen. Maar wat is dan de kwaliteit van leven? Bovendien, zonder ingrijpen van en een relatie met God is eeuwig leven niet mogelijk.

Hoe te verklaren?

Hoe is deze daling van de levensduur te verklaren? Dit komt omdat na de zondeval, die in Genesis beschreven is, de zonde zijn destructief werk begon te doen in de

geest en de ziel van de mens, en bijgevolg ook in het lichaam. De zonde leidde niet alleen tot de geestelijke dood, namelijk het gescheiden zijn van God, maar ook tot de lichamelijke dood. In de begintijd van de mensheid waren de zonde en de gevolgen van de zonde nog niet zover doorgewoerd, en kon de mens nog lang leven. Na duizenden jaren heeft de boze meer invloed kunnen krijgen in het menselijke geslacht, en sterven de mensen vroegtijdiger.

Echter door de kracht van de Heilige Geest die een mens door geloof in het volbrachte werk van onze Heiland Jezus Christus kan ontvangen, kan ons innerlijk bevrijd worden van allerlei banden zoals depressie en angsten, en kan ons sterfelijk lichaam weer levend gemaakt worden, herstellen van ziekte, en zelfs opstaan uit de dood. Stel dat je een mens als 'mechanisme' zou zien, dan zou je het volgende beeld kunnen hanteren: het 'mechanisme' mens, dat door de zondeval stroef liep of beschadigd raakte (beeld van de ziekte) en zelfs vastliep of kapot ging (beeld van de dood) omdat er zand (zonde) in kwam en omdat het niet goed geolied was (geen gemeenschap met God door de Heilige Geest), wordt na de bekering zodanig door Gods Heilige Geest hersteld en 'gesmeerd', dat het 'mechanisme' mens uiteindelijk eeuwig kan blijven functioneren (hieronder gaan we nog in op twee soorten 'functioneren'). Je zou kunnen spreken van een geestelijk en lichamelijk perpetuum mobile. Als Adam en Eva niet hadden gezondigd, en als er geen zonde-

val was geweest, zouden de geestelijke en lichamelijke dood nooit hun intrede hebben kunnen doen, en zou de mens niet alleen maar circa 1000 jaar hebben geleefd, maar zelfs nooit zijn gestorven! Dit zijn gedachten, waar wij uiteraard niet vertrouwd mee zijn omdat wij als mensheid gewend zijn aan de dood als einde van het leven hier op aarde.

Een saaie eeuwigheid?

Voor sommigen is het eeuwige leven geen aantrekkelijk vooruitzicht. Zij zien er tegen op omdat ze er een verkeerde voorstelling van hebben, en het zien als een soort voortzetting van het leven op aarde met al zijn zorgen en ellende. Maar het eeuwige leven is een altijddurend feest, waar niets is wat ons ooit zorgen zou kunnen geven. Een vraag die wel eens opkomt als we denken aan het eeuwige leven dat eindeloos voortduurt, is deze: zullen we ons dan niet vervelen? Zo'n gedachte komt voort uit onze huidige onvolmaaktheid en het nog niet ten volle kennen van Wie God is. Onze hemelse Vader is zo onvoorstelbaar en oneindig creatief, dat niemand tijdens het eeuwige leven zich ook maar één seconde zal vervelen. Er zal sprake zijn van ongekende gelukzaligheid, schoonheid, verrassing, afwisseling en variëteit.

Er is ook een andere eeuwigheid

Wat voor ons als christenen wel belangrijk is om te bedenken, is dat de Bijbel ook spreekt over een ander, echter niet zo aantrekkelijk eeuwig 'leven', namelijk een eeuwig bestaan in ellende, eenzaamheid, duisternis, angst, haat en wroeging, namelijk de eeuwige (geestelijke) dood, de eeuwige Godverlatenheid. "Daar zal het geweest zijn en het tandengeknars" (Matt. 24:51; 25:30). Het gaat over een toestand, waarin de laatste band met God is doorgesneden. Het is een onvoorstelbare, vreselijke toestand die voor altijd duurt en waaruit geen ontkomen meer

mogelijk is. De Bijbel spreekt over de buitenste duisternis, het eeuwige verderf, de vuurpoel, en over de tweede of eeuwige dood. Deze begrippen zijn niet zo bekend, maar meer bekend is de term 'hel' (4). De beschrijving, die de Bijbel in enkele bewoordingen weergeeft, is zo afschrikwekkend, dat een mens er liever niet over nadent. Om één voorbeeld te noemen, namelijk uit het laatste Bijbelboek Openbaring (14:11): "En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden, en zij hebben geen rust, dag en nacht, die het beest en zijn beeld aanbidden, en al wie het merkteken van zijn naam ontvangt". In deze tijd is het spreken over de hel een taboe geworden, zelfs ook onder christenen. Voor velen is de gedachte aan de hel zó onverdraaglijk, dat men liever gelooft in de alverzoeningsleer (6), die stelt dat het uiteindelijk met ieder mens wel goed zal komen, en dat er uiteindelijk geen hel meer zal bestaan. Was dat maar zo! De consequentie van het niet bij God willen horen is de eeuwige Godverlatenheid, waarin iemand zelf voor gekozen heeft en waarin iemand totaal aan zichzelf is overgeleverd.

Keuze tussen leven of dood

De door de Bijbel genoemde afschrikwekkende vorm van eeuwig bestaan kan niet buiten beschouwing gelaten worden als we nadenken over het leven na dit aardse bestaan, dus over het hiernamaals. Allereerst omdat Jezus Zelf daar veel over gesproken heeft vanwege de ernst van de keuze tussen eeuwig leven en eeuwige dood. Het is goed dat wij als kinderen van God bepaald worden bij de ernst ervan, niet alleen voor onszelf, maar juist ook vanwege onze relatie met niet-gelovigen. Immers als wij de ernst beseffen van de keuze tussen leven en dood, zullen wij meer beseffen wat het offer van onze Heiland Jezus Christus op Golgotha heeft betekend, en zullen wij er ook meer ernst mee maken om met liefde en wijsheid het

evangelie aan anderen te vertellen. Door na te denken over de eeuwigheid, raakt men onder de indruk van de ernst van de keuze vóór of tégen Jezus en God. Er staat namelijk oneindig veel op het spel.

We leven in een tijd waar het er op aan gaat komen. De scheiding tussen de schapen en de bokken, anders gezegd, tussen enerzijds zij die de aardse dingen bedenken en niet rekening willen houden met de wederkomst van Jezus, en anderzijds zij die niet gericht zijn op aardse schatten, maar hun burgerschap in de hemelen hebben en met reikhalzend verlangen de Here Jezus Christus verwachten, Die zal verschijnen in kracht en heerlijkheid om Zijn Woord waar te maken. Voor de eerste groep wacht het verderf, voor de tweede groep zaligheid. Er is geen tussenweg, het is dus het een of het ander. Dus óf de brede weg, die naar het verderf leidt, óf de smalle weg die naar de hemelse heerlijkheid leidt.

God is toch liefde?

Voor velen is de vraag hoe er een hel zal kunnen bestaan als er een God van liefde is. Ook al gebiedt God ons om Hem lief te hebben (wat een groot voorrecht is en vreugde geeft), Hij wil niemand tot iets dwingen. Liefde laat de ander de keuze. Liefde kan niet zonder het gegeven dat de ander in vrijheid kan kiezen. Als iemand zich niet aan God en diens wil wenst te onderwerpen, dan moet God dat respecteren, want God Zelf gaf de mens een vrije wil. Sommige mensen hebben zich door zonden en weerspanningheid zo verhard dat ze Gods genade (Hij gaf Zijn Zoon uit liefde voor ons om ons te redden!) en liefde niet meer willen aanvaarden. Zij willen niet dat God heerschappij over hen voert, mede omdat zij Zijn heerschappij verkeerd opvatten. Gods heerschappij betekent immers juist geluk en zingeving.

Twee eeuwigheden

De Bijbel toont dus twee eeuwigheden, waaruit de mens kan en moet kiezen, namelijk het eeuwige leven of de eeuwige dood (eeuwig afgrijzen - Dan. 12:2), die een gevolg is van het blijven in de zonde. Een tussenweg is er niet. "Want het loon, dat de zonde geeft, is de (eeuwige) dood, maar de genade, die God schenkt, is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Here" (Rom. 6:23). Het eeuwige leven begint al op deze aarde als iemand Jezus Christus als Verlosser van zijn zonden erkent en aanvaardt. Die mens wordt wederomgeboren (Joh. 3:3), met God als zijn Vader, en in het Koninkrijk van God opgenomen. "En dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in Zijn Zoon" (1 Joh. 5:11). Het eeuwige leven begint in de geest, door

het geloof, en ontwikkelt zich in de geest van de mens, maar zal uiteindelijk ook volkomen doorwerken in de ziel en het lichaam. Rom. 6:22 zegt: "Maar thans, vrijgemaakt van de zonde en in de dienst van God gekomen, hebt gij tot vrucht uw heiliging en als einde het eeuwige leven".

Hoe zal het eeuwig lichaam zijn?

Door de zonde heeft de mens zijn positie als beeld van God (Gen. 1:27) verloren en is hij vernederd geworden. En dat zowel in lichamelijk (ziekten, misvormingen, pijn en dood) als in moreel opzicht (leugen, onreinheid, haat). Maar bij de komst van Jezus Christus zullen wij naar geest, ziel en lichaam verlost worden en zal ons vernederd lichaam verlost worden van alle handicaps en tekortkomingen. Bij de opstanding der doden zal het lichaam worden opgewekt in onvergankelijkheid en heerlijkheid (1 Kor. 15:42,43). En wat is opgewekt, is een geestelijk lichaam (1 Kor. 15:44). Maar hoe zal dat eruit zien?

Wij weten dat wij door onze bekering veranderd worden in ons denken (Rom. 12:2), maar uiteindelijk, als de wederkomst een feit zal zijn, ook qua lichaam. Wij zijn immers voorbestemd om zowel in de geest als in het lichaam het beeld van Jezus Christus te dragen (Rom. 8:29). "Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen; maar wij weten, dat, als Hij zal

geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is" (1 Joh. 3:2).

Toen Jezus opstond uit de dood, had Hij geen schijnlichaam (docetisme), maar een echt lichaam. Immers de discipelen konden zijn voeten vastgrijpen (Matt. 28:9). En Jezus nam een stuk gebraden vis en at het voor hun ogen op (Luc. 24:43). Hij kon dus dezelfde dingen doen die Hij voor Zijn lijden en sterven ook kon doen. Maar ook meer dan dat, want Jezus had een verheerlijkt lichaam, dat niet door tijd en ruimte beperkt was en is. Zo kon Jezus in de materiële wereld verschijnen waar Hij wilde en was Hij plotseling in een kamer, die op slot was (Johannes 20:19,26). Hij kon dus door gesloten deuren en door muren binnenkomen.

Het bijzondere van het lichaam van Jezus, nadat Hij was opgewekt, is ook dat het niet meer sterft (Rom. 6:9). Het is dus onsterfelijk en onverderfelijk. Dat geldt ook voor alle kinderen van de opstanding (Luc. 20:36). De gelovigen die veranderd zijn naar het beeld van de Heer, hebben in het eeuwige leven voor altijd een onsterfelijk een verheerlijkt lichaam! En dat zal niet meer vernederd zijn maar verschijnen in heerlijkheid. Immers "Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook gij met Hem verschijnen in heerlijkheid" (Kol. 3:4). Wij zullen dan Jezus ook met

ons lichaam verheerlijken. Voor de ware gelovigen is er in de toekomst dus een onbeschrijfelijk heerlijk vooruitzicht. Wij zullen dan deel hebben aan de goddelijke natuur (2 Petr. 1:4), en dat voor eeuwig. “Want wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten, die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen” (Fil. 3:20 en 21).

Ten slotte

We mogen als christenen bij de dag leven. Immers elke dag mogen we als een geschenk van de eeuwige God, onze hemelse Vader, ontvangen en die dag met de Heer leven en onder de leiding van de Heilige Geest goed besteden. Maar we mogen die dag óók beleven in het perspectief van het eeuwige leven. Dat geeft hoop en verwachting voor de dag van vandaag, in dagelijkse zorgen, pijn en verdriet, en ook in geval van ziekte of zelfs naderende dood. “De vrijgekochten van de Heer zullen wederkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verkrijgen, maar kommer en zuchten zullen wegvlieden” (Jes. 35:10).

“Strijd de goede strijd des geloofs, grijp het eeuwige leven, waartoe gij geroepen

zijt” (1 Tim. 6:12). Het is het waard om er alles voor over te hebben. Daarom is de volgende zin goed om te overdenken: “Als wij aan de Heer onze tijd geven, dan geeft de Heer aan ons Zijn eeuwigheid”. Laten wij ons niet (alleen) richten op het hier en nu, maar ons ook uitstrekken naar de eeuwige erfenis (Hebr. 9:15), die God ons heeft beloofd, namelijk “wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en wat in geen mensenhart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben” (1 Cor. 2:9).

Maar ook moet worden bedacht, dat wij in dit leven steeds moeten blijven omzien naar hen die nog buiten zijn, de ongelovigen. Want als zij zich niet tot Jezus wenden en Hem niet als hun Verlosser willen aannemen, dan zullen zij opstaan tot de opstanding ten oordeel (Joh. 5:29) en zal hun einde het verderf zijn, niet alleen het natuurlijke tijdelijke verderf, maar zelfs het eeuwige verderf. Hun opgewekte lichamen en zielen zullen nog steeds en altijd de kenmerken van de zonde en de gevolgen ervan blijven ondervinden. De Bijbel spreekt over de tweede dood, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt (Marc. 9: 44,46,48), beeld van de verschrikkingen van de situatie in de vuurpoel. De afgrijselijke situatie van intense wroeging en voortdurende ellende in allerlei vormen zal niet ophouden,

want ook hun lichaam (van schande en eeuwig afgrijzen - Daniël 12:2), ziel (dat nooit meer hoop en uitzicht zal zien) en geest sterven niet. Er zal geen einde aan komen.

Als we even aan deze situatie denken, dan moet het ons vervullen met een passie om aan medemensen in deze steeds donker wordende wereld om ons heen het evangelie te vertellen en hen op te roepen zich te verzoenen met God door geloof in Jezus Christus, de enige Naam onder de hemel waardoor zij behouden kunnen worden (Hand. 4:12). En uiteraard moet het onszelf steeds ertoe aanzetten zeer waakzaam te blijven teneinde de heerlijke roeping Gods niet te missen.

Piet Guijt

Februari 2019

Bronnen:

1. Piet Guijt, *Bouwstenen voor een eeuwig thuis*, Stichting E.Ch.O., Zoetermeer, 2002.
2. Jb Klein Haneveld, *De toekomst van de hemelburger*, Brochure-reeks ‘Het Morgenrood’ - nr. 139, Bodegraven, maart 1984.
3. Volksgezondheidszorg.info. Bron: <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/levensverwachting/cijfers-context/huidige-situatie#node-overleving-1>
4. Willem Jan Pijnacker Hordijk, *De hel helpen verhelderen*. In *Promise Magazine*, juli 2013.
5. Willem Jan Pijnacker Hordijk, *Hemelervaringen*. In *Promise Magazine*, oktober 2014.
6. Piet Guijt, *Alverzoeningsleer: een zeer geraffineerde misleiding*. In *Promise Magazine*, oktober 2016.

Mag ik deze dans van U?

1. Inleiding

2. Acht redenen om te dansen

3. Dansen in de Bijbel

4. Dansen in het jodendom

5. Dansen in de islam

6. Dansen in de kerkgeschiedenis

7. Huidige dansen buiten en in de kerk

8. Voor christenen discutabele dansen

A. Sacred Dance

B. Ecstatic Dance

9. Conclusie

1. Inleiding

'Stilzitten en luisteren' is het devies in een kerkdienst en op school. Met name voor veel jongens is dit een crime. Nu wordt bewegen veel meer gewaardeerd. Zo luisterde men vroeger stil en devoot naar toespraken op de EO-jongerendag, maar tegenwoordig ligt de nadruk op zang en actie. Mogen we niet alle vijf zintuigen inzetten voor het dienen van God? Zijn dans, drama en vlaggen uitingen van de te verwelkome of juist verwerpelijke overgang van woordcultuur naar een beeld- en belevingscultuur?

Volgens 'de dikke van Dale' is dansen het bewegen van de benen en voeten en het lichaam op de maat van de muziek of zang in vaste, telkens herhaalde figuren, bij wijze van vermaak, als voorstelling, of als ceremonie. Anders gezegd: dansen is een gecultiveerd bewegen op muziek en is dus meer dan ongecontroleerde bewegingen uitvoeren tijdens een willekeurig achtergrondmuziekje. Serieuze dansen zijn gecultiveerd en die moeten aangeleerd en bijgehouden worden. Hoe beter men de kunsttechniek beheerst, hoe makkelijker men komt tot de kern van het dansen, namelijk het (gecontroleerd) uitdrukken van emoties met het lichaam.

2. Acht redenen om te dansen

a. Dansen geeft een instant geluksgevoel. Tijdens het dansen komt een gelukshormoon vrij. Waar je minstens een kwartier moet rennen voor de zogenaamde runners high (het gevoel van euforie na een rondje hardlopen die overigens bij velen helemaal uitblijft), zorgt een klein dansje bij velen voor een instant geluksgevoel. De muziek is hierbij het cruciale ingrediënt. De London School of Economics publiceerde dit jaar een onderzoek waarin naar voren komt dat dansen mensen net zo gelukkig maakt als een salarisverhoging van 2000 euro op jaarbasis. Dansen werd hierbij vergeleken met andere sporten en kwam als allerbeste uit de bus.

b. Dansen vermindert stress.

Dit punt is natuurlijk sterk verbonden met het voorgaande. Gedachten blijven maar door je hoofd spoken en werkelijk ontspannen lukt daardoor niet. Een heel goede manier om je hoofd helemaal leeg te maken is even lekker te dansen. Een meditatie sessie is er niets bij.

c. Dansen kan altijd en overal.

Goede voornemens om te gaan sporten belanden vaak in de prullenbak, omdat men geen zin heeft om naar de sportschool te gaan of om de koude buitenlucht in te rennen. Met dansen is dit probleem niet aan de orde. Iedereen heeft wel een apparaat in huis waar muziek mee kan worden gedraaid. Degenen die liever niet dansen met toekijkers, kunnen de gordijnen dichtdoen, de bank aan de kant schuiven en zich vervolgens 'helemaal laten gaan' in de huiskamer.

d. Door te dansen werk je op een leuke manier aan je conditie.

Voor sporten komen velen liever niet het bed uit, maar dansen is iets wat we eigenlijk allemaal wel graag doen. En als je aan je conditie wilt werken hoeft dansen zeker niet minder effect te hebben dan een tripje naar de sportschool. Met sommige dansvormen, zoals squaredansen, leggen de beoefenaars op een dansavond een redelijk aantal kilometers af. Bovendien is dansen vaak eenvoudig aan te passen aan het eigen kunnen en daardoor lang vol te houden.

e. Dansen is niet alleen voor jong maar ook voor oud.

Ook voor ouderen is dansen een heel leuke bezigheid. De verschillende be-

wegingen die men maakt, zorgen voor een beter evenwichtsgevoel en sterkere spieren en botten. Dansende ouderen zijn dus vaker kwieke ouderen. Een probleem bij veel oudere mensen is het onzekere van de voortbeweging die kan resulteren in vallen met ernstige gevolgen zoals een gebroken heup. Bij dansles wordt het balansgevoel en reactievermogen geoefend en tegelijkertijd de conditie verbeterd, zodat voortbewegen met meer zelfvertrouwen gebeurt.

g. Dansen brengt mensen dicht bij elkaar.

Tenzij je in de kamer danst met de gordijnen dicht, is dansen vaak een activiteit waarbij meerdere mensen samenkomen. Je hebt natuurlijk verschillende dansvormen waarbij een partner vereist is, maar ook dansen waarbij men alleen de pasjes uitvoert, zijn heel sociale gebeurtenissen. Het samen genieten van de muziek brengt mensen dicht bij elkaar.(1)

h. Met het dansen oefent men de coördinatie tussen motoriek, geheugen en emotie. Deze oefening zorgt ervoor dat in de hersenen nieuwe verbindingen aangemaakt worden. Hetzelfde geldt voor het bespelen van een muziekinstrument. Onderzoek(2) heeft aangetoond dat bij kinderen, die een muziekinstrument hebben leren bespelen, bepaalde hersengebieden duidelijk meer ontwikkeld zijn. Ook bij oudere mensen kunnen nog steeds nieuwe verbindingen aangemaakt worden. Ouderdomsziekten zoals alzheimer worden hierdoor op zijn minst vertraagd.

i. De dansomgeving kan fungeren als een gecontroleerde sociale omgeving waar vertrouwde contacten gelegd kunnen

“Copyright (c) Marius van Dokkum - Art Revisited, Tolbert NL”

worden. Datzelfde geldt ook voor een kerkelijke omgeving. Vroeger behoorde danses in Europa tot een onderdeel van de opvoeding waarbij de dansschool voor een veilige, gecontroleerde omgeving zorgde en waarbij naast het dansen ook de correcte omgang met elkaar werd aangeleerd.

Bij elke soort dans hoort een bepaalde muziek met een bepaald soort functionele kleding. Het is niet terecht om alle dansstijlen over één kam te scheren want het scala van dansen is enorm. (3)

3. Dansen in de Bijbel

Vrijwel alle ons bekende oude beschavingen kennen de religieuze dans. Er blijken maar liefst 44 woorden in het Hebreeuws te zijn die naar dansen verwijzen. Bijvoorbeeld ‘laat de aarde juichen’ (Psalm 97:1), wat je ook kunt vertalen met rond-draaien, roteren of dansen in een cirkel. ‘Sla in uw hand, stamp met uw voet en

roep... (Eze.6:11)'. Deze tekst werd in vroegchristelijke kringen opgevat als een verdediging van en zelfs een onvoorwaardelijke oproep tot dansen in de kerk. Goede en slechte voorbeelden van dansers in de Bijbel: na de doortocht door de Schelfzee nam de kwieke tachtigjarige Mirjam de tamboerijn in haar hand, en alle vrouwen gingen achter haar aan met tamboerijnen en in reidansen (Ex.15:20, zie ook Ps.150:4), Israël danste rond het gouden kalf... (Ex.32, maar: 'Dien geen afgoden, zoals een deel van hen, over wie geschreven staat: 'Het volk ging zitten om te eten en te drinken en het stond op om te dansen.' 1Kor.10:7); de dochter van Jefta (Richt.11:34); de meisjes van Silo (Richt. 21:21, 23); de vrouwen die Saul tegemoet komen na zijn overwinning op de Filistijnen (1Sam.18:6); David die voor de ark van het verbond danste (2Sam.6, 1Kron.15:29), de Baälprofeten maakten een 'hinkdans' rond het altaar (1Kon.18:26). "Dan verheugt zich het meisje in de reidans..." (Jer.31:13). 'Er is een tijd om te rouwen en een tijd om te dansen' (Pred.3:4) en de gelovige kon met recht zeggen: 'U hebt mijn klacht veranderd in een dans' (Ps.30:12).

In allerlei gevallen kunnen een godsdienstige processie en dansen samengaan. Men kan de processie zelf ook als een vorm van dans opvatten. In Ps.68:25-27 is sprake van een feeststoet voor God. En in Neh.12 lezen we de inwijding van de stadsmuur rond Jeruzalem met zangers (zelfs grote koren die in tegenovergestelde richting over die nieuwe muur liepen) en muzikanten. Dat bij de grote vreugde gedanst werd staat er niet, maar lijkt me vanzelfsprekend.

De dochter van Herodias danste zodanig dat ze haar vader als het ware betoverde (Mat.14:6, Mark.6:22). De Here Jezus vond het logisch dat er gedanst werd: Mat.11:17 en Luk.7:32: 'Toen we voor jullie op de fluit speelden, wilden jullie niet dansen...'. 'Zijn oudste zoon was op het land, en toen hij dicht bij huis kwam hoorde hij muziek en dans' (Luk.15:25).

Er waren kerkvaders die onder invloed van het zogenaamde gnosticisme, waarin het stoffelijke als minderwaardig werd beschouwd, de dans vergeestelijkten tot bijvoorbeeld 'de dans der goede werken'.

Nergens in de Bijbel lezen we dat in de tabernakel, in de tempel of in de synagoge werd gedanst. David stelde wel musici en zangers aan, maar geen dansers (1Kron.25). Dit bevestigt de indruk dat in Israël het dansen geen onderdeel van de tempelcultus was (i.t.t. tot de profeten van Baäl- 1Kon.18:26). Het dansen betreft

doorgaans feestelijke uitingen van de gelovigen die met name bij processies en op feesten op deze wijze uiting gaven aan hun blijdschap en dankbaarheid. (4)

4. Dansen in het jodendom

Orthodoxe Joden bewegen en dansen veel. Maar dan wel altijd gescheiden: mannen met mannen en vrouwen met vrouwen. Er zijn Joden die dansen bij bruiloften, rouw, tijdens de sabbat, Loofhuttenfeest (Soekot) en Grote Verzoendag (Yom Kippoer). De grote vreugde over de leefregels van de Eeuwige wordt geuit door met de Thorarollen te dansen op Vreugde der Wet (Simchat Thora). Kinderen worden op de schouders genomen en dansen zo ook mee. In deze gevallen is er geen sprake van sacrale dans. Wel vinden we een extatische dans van de mystieke stroming van de chassidim. De dans in het

jodendom is geen kunstige opvoering voor anderen ('performance'), maar een uiting van blijdschap of juist van verdriet van de gemeenschap. Een meisje dat danst voor een mannengezelschap was binnen de Joodse cultuur beslist ongebruikelijk. De Joodse Roosje Glaser overleefde de hel van de holocaust door te dansen en dansles te geven, zelfs met en voor de vijand. Ze dankte dus letterlijk haar leven door te dansen. (5)

5. Dansen in de islam

Een groepering binnen de islam is het mystieke soefisme. De derwisjdans is een werveldans die beeldend uitdrukking geeft aan de mystieke weg van het loslaten van de weerstand tot het liefhebben van alles. De derwisjdans is afkomstig uit de traditie van het soefisme. Dansende

derwisjen draaien om de as. Elke stap symboliseert de ommekeer, het teruggaan naar verbondenheid met ons 'oneindige Zelf'.

Naast de derwisjdans behoren historisch gezien ook gevechts- en zwaarddansen, buikdansen, kettingdansen (armen ingehaakt) en zelfs religieuze dansen (op gezongen verzen) tot de (pre) moslimcultuur. De Koran zelf zegt hierover, voor zover ik het kan achterhalen, helemaal niets. Pas later wordt verklaard dat dansen een handeling van de ongelovigen is.

Net als in het orthodoxe protestantisme kan men binnen de orthodoxe richting van de islam voor dansen op weinig bijval rekenen. De Turkse Jalal al-Din Rumi (1207-1273) was de stichter van de mystieke orde Mavlana en bekend

als de dansende derwisj. Zijn gedichten met grote muzikaliteit en beeldende taal waren het hoogtepunt van de islamitische mystiek. In 1925 liet Mustafa Kemal Atatürk (geestelijk leider) in zijn strijd tegen het mysticisme het klooster van Konya sluiten en verbood hij het dansen. Pas in 1960 werd het verbod opgeheven. Maar de huidige geestelijke leiders vinden het blijkbaar nog steeds een verderfelijke bezigheid. "Het is voor de man niet toegestaan om te dansen en te zingen, en voor de vrouwen is het zingen tijdens een huwelijk wel toegestaan, deze zang mag geen schaamteloosheid, flirterig gedrag of fitnah bevatten, maar het mag alleen plaatsvinden tussen vrouwen onderling. Het dansen van een vrouw in de aanwezigheid van alleen vrouwen tijdens feestelijkheden, zoals huwelijksfeesten e.d. is toegestaan onder de volgende

voorwaarden:

1. Het dragen van fatsoenlijke kleding die haar vrouwelijke vormen niet accentueert.
2. Het niet imiteren van mensen van zedeloosheid.
3. Het niet op een buitensporige wijze dansen, waardoor de lusten van anderen worden aangewakkerd. (6)

In de islam is dus de (sensuele) dans ook omstreden. Zo werd de 18 jarige Maedah Hojabri gearresteerd om haar ongesluierde, sensuele, dansvideo's die op Instagram 66.000 volgers bereikten. In de islamitische republiek Iran gelden strikte regels over kleding en dansen in het openbaar. Publiekelijk dansen met de andere sekse mag alleen in het bijzijn van directe familieleden. De Iraanse politie besloot dit soort accounts op Instagram te sluiten omdat ze zouden leiden tot 'moreel afglijden'. (7) Belachelijk? Wel vreemd, omdat het paradijs voor moslims wordt afgeschilderd als een letterlijke of overdrachtelijke grote orgie.

6. Dansen in de kerkgeschiedenis

Van de Grieken leerde men dat het lichaam iets minderwaardigs was. In het populaire tweede-eeuwse geschrift 'Herder van Hermas' wordt de dans echter beschreven als een van de hemelse vreugden en als een deel van de aanbidding van God in de hemel. Basilius van Caesarea noemde rond het jaar 350 het dansen de meest nobele activiteit van engelen. Maar uit diezelfde tijd komt van Augustinus de uitspraak 'De dans is een kring met de duivel in het midden.' Er bestond dus nogal wat verschil van mening en visie over de dans.

Voorstanders van dans waren Marnix van St. Aldegonde, Voetius (mits binnenkamers tussen man en vrouw). Luther en Calvijn waren niet tegen dansen, hoewel: Calvijn verbood in een ordinantie van 3 februari 1547 elke vorm van dans in Geneve. Echter diezelfde Calvijn schreef n.a.v. Davids dans voor de ark: 'We moeten daarin al onze zintuigen oefenen en inzetten en onze voeten en onze handen en onze armen en de rest, zodat alles God mag dienen en Hem grootmaken.' (8) De nationale synode van Dordrecht in 1578 bepaalde dat zij die zich tot de dans begeven, gestraft zullen worden. De Haagse synode van 1586 waarschuwde tegen dansscholen en overdaad van bruiloften. Een antidans-tractaat uit die tijd is getiteld Dat ligtvaardige gehuppel – O gruwel. Er woedde toen in gereformeerde kring een felle strijd over het dansen.

Een kleine groep gereformeerde predikanten beschouwde dansen als uit den boze

(Dansen was slecht ook voor je gezondheid: zwangere vrouwen bijvoorbeeld zouden er een miskraam van kunnen krijgen), maar het kerkvolk dacht daar aanmerkelijk milder over. In 1640 las men in Amsterdam van alle kansels een boodschap o.a. tegen de 'verfoeilijke zonde der danserij'.⁽⁹⁾ De eerder genoemde Nederlands theoloog Gisbertus Voetius (1589-1676) schreef een achttal antidans-tractaten.

Beschaafd dansen in je eentje vond hij op zich niet verkeerd, maar het gevaar van het hellende vlak achtte hij zo groot dat je er beter niet aan kon beginnen. De gereformeerde voorman Philips Marnix van St. Aldegonde (1538-1598) schreef in een brief het dansen te rekenen tot de zogeheten adiafora (middelmattige dingen). Ds. Martinus Schalk, een leerling van Voetius nota bene, betoogde in 1633 dat dansen een 'aanvaardbare bezigheid' kan zijn, zelfs van mannen en vrouwen samen. ⁽¹⁰⁾

In de Ethiopisch-orthodoxe kerk dansen priesters vanaf vroegste tijden tot op heden in het kader van de eucharistieviering.

De wortels van de inmiddels weer verdwenen christelijke sekte Shakers liggen in de achttiende eeuw in de sloppenwijken van Manchester. Daar leidde Ann Lee (1736-1784) een marginaal bestaan in een liefdeloos huwelijk en grote armoede. Haar gezondheid had zwaar te lijden onder zwangerschappen en miskramen,

haar geestelijke gesteldheid onder haar kleurloze bestaan en de vroege dood van haar vier kinderen. 'Mother Ann' was diep gelovig en hunkerde naar tekenen dat haar geloof haar zou redden uit haar deprimerend bestaan. Deze tekenen vond ze bij een groep Quakers die bij hun regelmatige bijeenkomsten werden bevangen door een religieuze koorts die zich uitte in schudden en heftig heen en weer bewegen.

Ze wierp zich op als leider van de groep, die bekend werd als de Shaking Quakers, begon te prediken en tegen het establishment te schoppen. De Shakers bleven zo heten, als een soort geuzennaam, hoewel de wijze van geloofsbeleving en vooral de typerende dansen al in 1794 werden veranderd. Meacham stilerde de dans in een eenvoudige, door iedereen gelijk uit te voeren dans in plaats van de wilde, schuddende en trance-achtige geloofsuitingen. Niettemin bleven de diensten van de Shakers ongebruikelijk. De gelovigen zaten niet rustig in de kerk, luisterend naar een predikant, maar dansten met zijn allen, de mannen aan de ene kant van de ruimte, de vrouwen aan de andere. Ze bewogen zich allemaal precies gelijk, begeleid door liederen. 'Idiot gesprong', vond de schrijver R. W. Emerson 'en dat geschud met hun handen, alsof het hondepoten zijn'. Volgens een andere toeschouwer leek het op iets tussen een wandelstap en een dansje, waarbij de Shakers met hun handen schudden zoals pinguïns waggelen. In elk geval was het interessant genoeg om veel buitenstaanders te trekken naar

de zondagsdiensten in de Meetinghouses. Voor de Shakers gaf het dansen hen een gevoel van 'union', van gezamenlijkheid. De danspassen bleven ook belangrijk om de band met 'Mother Ann' en de oorspronkelijke 'Believers' levend te houden. Aan de dansen werden andere passen toegevoegd, zoals de Square Order en de Sacred March. ⁽¹¹⁾

De Amerikaanse voormalige professional baseball-speler, maar later evangelist en prediker Billy Sunday (1862 – 1935) bereikte miljoenen landgenoten en honderdduizenden kwamen tot geloof in Jezus. Omdat Sunday de zonde radicaal haatte, trok hij fel van leer tegen onder andere zuippartijen, bioscoopbezoek, drama en dans. 'Wat je zaait dat zult je oogsten: als je kaarten zaait, oogst je gokkers. Als je een bar zaait oogst je dronkaards. Als je danszalen zaait, oogst je schande. Op de dansvloer permitteer je vrijheden die je elders niet zou toestaan.

Bij dansen met je eigen huwelijkspartner blijft het niet. De dans is geleidend naar immoraliteit en het bederf van de maatschappij. Passie is de basis voor de populariteit van de dans.', aldus Billy Sunday. ⁽¹²⁾

De geallieerden verlostten niet alleen van de Nazi-tirannie, maar schudde houterig Nederland ook cultureel op. De Amerikanen en Canadezen bevorderden het roken en het dansen. De bevrijding is een belangrijk sleutelmoment. In 1945 werd er gretig gedanst op muziek die Ameri-

tervoorstellingen: Wandeltheater Dolorosa en Danstheater Home Run.

* Bibliodrama is een methode om je eigen levensverhaal en Bijbelverhalen aan elkaar te spiegelen. Spelenderwijs en interactief ontdek je hoe het Bijbelverhaal jouw verhaal belicht, en hoe jouw levensverhaal meespeelt in de uitleg van het Bijbelverhaal. Deze wisselwerking draagt (kan) bij (dragen) aan de spirituele ontwikkeling van de deelnemers. (20)

* De Werkplaats voor dans en christelijke spiritualiteit (bibliodans) is een kleine organisatie die geleid wordt door Riëtte Beurmanjer. Daarin kan het verhaal van Mozes worden nagespeeld, waardoor de spanning wordt ervaren tussen het door God geïnspireerde ideaal en een weerbarstige werkelijkheid (21) Bijbelverhalen kun je naspelen. Bibliodans is een vorm van vrije dansexpressie waarbij je je inleeft in de bijbelse personen en je lichaam de verteller is. Ervaring op het gebied van dans is niet nodig.

* Dan is er nog de Dans!kerk die wordt vorm gegeven door vier gedreven mensen, die christelijke roots en een passie voor vrije dans hebben. (22)

* De christin Annemieke Bais leidt haar dans- en theaterstudio Christelijke Dansformatie Precious in Ermelo. (23)

* Mariëtte Redel is christen en professioneel danseres. Zij ziet dans als een gave die ze heeft gekregen en dus wel moet gebruiken. Volgens haar kan dans zeker wel een plaats binnen de kerk hebben, omdat mensen heel visueel zijn ingesteld en omdat het zeker een taal is die jongeren aan kan spreken. Dans kan iets toevoegen omdat het met zo veel overtuigingskracht gedaan kan worden.' (24)

* Hanneke van der Weele is samen met Esther Mast de drijvende kracht achter het ontstaan van Studio26 (school voor dans- en podiumkunsten). Beide bevlogen christen-ondernemers hebben sinds de oprichting van Dansatelier Velp in 1994 de school op hun eigen wijze vorm gegeven. Hun dansschool is niet specifiek christelijk. Voorop staan de kwaliteit en de sfeer. Behalve dat er natuurlijk over dans wordt gesproken, gaat het ook over drijfveren en mensvisie. (25)

* Ook profetes Aimee Verduzco Kovacs heeft een bediening op het gebied van dans. 'Haar roeping is om wereldwijd door middel van onderwijs een beter begrip te brengen aan de Bruid van Christus

aangaande het plan en het doel van dans in de Gemeente'. ... 'Michal, de vrouw van David werd onvruchtbaar omdat zij spotte met haar man die voor de Heer danste. Hoeveel kerken zijn er niet onvruchtbaar omdat ze de Davids in hun midden bespotten en daarom heeft God 'Ikabod' (de glorie is verdwenen) boven hun deurposten geschreven.' (26) Dat een kerk zonder dans mislukt is lijkt me overdreven.

* Désirée Hörchner is artistiek leidster van Christian Dance Company. Vanaf 1998 werkte C.D.C. voornamelijk met Opwekking en trad op in kerken, theaters en op EO-vrouwendagen, maar de organisatie is niet alleen gericht op verzoening tussen God en mens, maar ook tussen mensen of volkeren onderling. 'Honing uit de Rots' trad veel op voor de Joodse en Christelijke gemeenschap in Nederland, Oekraïne, Polen en andere Europese landen. Er werd later ook gedanst tijdens de eerste Verzoeningsconferentie in Nederland tussen Joden, Arabieren en christenen, mede georganiseerd door de Near East Ministry. Dat was revolutionair. Hun dans doorbrak de spanning van de twee groepen en maakte veel emotie los. Als je het verdriet van Hagar visualiseert in een dans bevestigt je het verdriet van Arabische broeders

en zusters, wat voor Joodse broeders en zusters evengoed herkenbaar is. (27)

8. Voor christenen discutabele dansen

A. Sacred Dance

In haar drang naar genezing had Rianne van der Smitte aan 'sacred dance' gedaan. Bij dat laatste voer je, met een aantal andere mensen, in een kring een soort kosmisch-spirituele dans uit'. (28)

Wat is Sacred Dance? In Sacred Dance ligt het accent op beleving van de dans. De dansen die gedanst worden, zijn veelal bestaande, eenvoudige choreografieën. Deze worden meestal gedanst in kringvorm en steeds herhaald. Het herhalen maakt dat de dansers gaandeweg steeds beter kunnen waarnemen wat deze dans met hen doet. Zo kan verdieping in beleving optreden. De dansen kunnen zowel een verstillend als uitbundig karakter hebben en van alles daar tussen in.

De bijeenkomsten vinden plaats onder leiding van een opgeleide docent. De muziek waarop gedanst wordt, loopt uiteen van klassieke, moderne, religieuze tot folkloristische muziek.

Veel dansen zijn gebaseerd op oeroude patronen die raken aan het ritme van de natuur, zoals cirkel, kruis, Lemniscate (het symbool ∞ voor 'oneindig') en spiraal. De dansen nodigen de dansers uit deze patronen en ritmes in hun eigen lichaam te ervaren.

Zo is het lichaam het instrument om je bewust worden van je manier van bewegen en je aandacht te focussen op dit moment. De dansers kunnen ervaren dat zij zich meer en meer openen en daarmee het contact met zichzelf en anderen gaan ervaren en vergroten.

Veel mensen die aan enige vorm van Sacred Dance meedoen, geven aan dat het hen plezier en ontspanning brengt. Ze voelen zich vrijer in hun lichaam en bewegingen. Ook verrijkt het hun leven, ze voelen zich meer bewust en betrokken bij zichzelf en anderen. Zij beleven het leven met meer aandacht en meer in het hier en nu. (29)

B. Ecstatic Dance komt oorspronkelijk uit Hawaï en heeft als doel om zonder drank en drugs in extase te raken door middel van bewegen. Dat 'natural high' kun je zelf opwekken. Daarvoor moet je je naar binnen keren. De muziek is hierbij heel belangrijk. (30) Om de Ecstatic Dance ervaring mogelijk te maken zijn er enkele basisregels: Tijdens het dansen wordt niet gesproken. Geluid maken mag wel. Respecteer jezelf, de ander en diens ruimte om te dansen. Dans op blote voeten. Alcohol, drugs, sterke geurtjes zijn niet toegestaan. Men mag alleen dansen en/of met één of

meerdere danspartners. Yoga beoefenen tijdens deze dans is geen probleem. Het doet denken aan de derwisjen die zich al dansende in een extase brengen.

Door opzweepende muziek kan men de controle over zichzelf verliezen en in een soort trance komen. Het gevaar bij dit soort dansen is dat men in zijn leven 'een deur' opent waardoor andere geesten dan de Heilige Geest binnenkomen. Hoezo 'sacred'? Die deur had gesloten moeten blijven.

9. Conclusie

Voor elke dans geldt dat de bedoeling waarmee men danst en hiermee samenhangend de omgeving waar men dat doet, bepalen of de dans moreel aanvaardbaar is of niet. De morele aanvaardbaarheid verandert met de tijd, de cultuur en de samenleving. De Argentijnse tango bijvoorbeeld werd oorspronkelijk in Europa beschouwd als een vulgaire dans maar is later geaccepteerd als gezelschapsdans en in de vorm van de ballroom tango zelfs omgevormd tot wedstrijddans.

Waardering

Een mens is een geheel. Lichaam en ziel/geest kunnen we wel onderscheiden, maar niet scheiden (holistisch). Dans is allereerst een expressievorm en kunst waarvan je gewoon mag genieten. Als je niet zo verbaal bent, kan je lichaam een geweldig instrument zijn om emoties te vertolken. Laten de intenties hierbij zuiver zijn. 'U bent gekocht en betaald, dus bewijs God

eer met uw lichaam' (1Kor.6:20). Is het raadzaam om elke dans te ontspringen?

Afkeuring

Dansen in het kader van een dodencultus, tot eer van een bepaalde godheid, vruchtbaarheidsdans, schaamteloosheid, onzedelijkheid, sensualiteit en liederlijkheid, zijn voor christenen vanzelfsprekend taboe. Gemengd dansen van mannen en vrouwen samen werd in kerkelijke kringen veroordeeld. 'Gescheiden optrekken' kan ondersteund worden vanuit Ps. 68:26. Dansen kan leiden tot echtbreuk of overspel. Als je je eigen arglistige hart kent is danser sur un volcan niet verstandig. Ons lichaam is als de tempel van de Heilige Geest. Extatische dansen (zonder of met XTC of vergelijkbare middelen) waarin men zichzelf verliest, horen ook niet bij Gods wil.

Vragen ter overweging:

Kan ik mezelf nog zijn? Is mijn kritisch bewustzijn nog intact? Is er sprake van een collectieve hypnose? Geestvervoering is zeker legitiem, maar men moet steeds nagaan of dit gebeurt door de Heilige Geest of door (een) onheilige geesten/geest.

Laten we ons ook nu weer leiden door Fil. 4:8: 'Tenslotte broeders en zusters, schenk aandacht aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat rechtvaardig is, en lof verdient'.

Noten

1 Naar <https://dansmagazine.nl/nieuws/6-redenen-om-te-dansen>

2 <https://www.mieras.nl/schrijven/wat-muziek-doet-met-kinderhersen/>; <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/het-oor-van-de-hersenen-meten/>; <https://verkenjegeest.com/het-effect-van-muziek-op-de-hersenen/>

3 Dit is een onvolledige lijst van 148 totaal verschillende dansstijlen in alfabetische volgorde:

Abstracte dans, Academisch ballet, Academische dans, Acrobatische rock-'n-roll, Aerobics, American Rhythm, American Smooth, Argentijnse tango, artistiek zwemmen of synchroonzwemmen of kunstzwemmen of waterballet, Bachata, Balboa, Balfolk, Ballet, Ballroom, Basse danse, Bibliodans, Biodanza, Bolero, Boogiewoogie, Bostella, Bourrée, Breakdance, Buikdans, Cachucha, Cakewalk, Calypso, Cancan, Capoeira, Chachacha, Charleston, Cheerleading, Chicken, Chunga, Coco, Conga, Congada, Csárdás, Cumbia, Computerdans, C-walk, Dancehall, Danse caractère, Dansexpressie, Danza, Discofox, Disney dans, Dodendans (danse macabre), Dubstep, Ecstatic Dancing, Engelse wals, Euritmie, Fandango, Flamenco, Frevo, Freestyle, Foxtrot, Gaillarde, Gavotte, Gigue, Hakken, Headbanging, Hiphop, Hofdansen, Hora, Horlepiep, Hula, Jazzballet, Jitterbug, Jive, Jumpstyle, Jazzballet, Karakterdans, Kathakali, Kizomba, Klassiek ballet, Klompendans, Koordans, Koorddans, Krumping, Lambada, Landler, Lapdance, Latijns-Amerikaanse dans, Limbo, Lindy hop, Linedance, Locking, Macarena, Mambo, Mazurka, Melbourne Shuffle, Menuet, Merengue, Moonwalk, Moshen, Moderne dans, Moresca (Morendans), Oerdans, Paaldansen, Parendans, Paso doble, Pavane, Pogo, Polka, Polonaise, Popping, Quadrille, Quickstep, Ragga, Reggaeton, Reidans, Repetitive dans, Ringdans, Riverdance, Rock-'n-roll, Rondedans, Rueda de Casino, Rumba, Sacred Dance of Sacrale Dans of Meditatieve Dans, Salsa, Saltarello, Samba, Sarabande, Showdance, Sirtaki, Skanken, Slowfox, Son, Square dance, Springprocessie Echternach, Stijldansen, Streetdance, Striptease, Swing, Swingfox, Argentijnse en Ballroomtango, Tapdans, Tecktonik, Twirling, Twist, Vogue, Vogeltjesdans, Volksdans, Wals, Weense wals, IJsdansen, Zouk, Zumba

4 Cees Stavleu, Dansen voor God, Stu-

diebijbel magazine, nov. 2007

5 Rosa Regina (Roosje) Glaser (1914-2000) was een Nederlandse danseres, zangeres en danslerares. Voor de oorlog had zij in Nederland verschillende dansscholen. Als Joodse vrouw werd ze in de Tweede Wereldoorlog verraden door haar ex-man. Ze werd op transport gezet naar Westerbork, vervolgens naar Vught en vandaar uit naar Auschwitz en Ravensbrück. Door op te treden overleefde ze uiteindelijk zes concentratiekampen. https://nl.wikipedia.org/wiki/Rosa_Glaser

6 <https://dansfans.cultu.be/islam-geen-dansen-2>

7 'Dansen is geen misdaad', schrijven Iraanse vrouwen uit protest tegen arrestatie tiener, NRC.Next, 10-7-2018; Gerhard Wilts, Twee jaar cel voor Iraanse na afdoen hijab, Nederlands Dagblad, 10-7-2018

8 Robert Doornenbal, Dansend de opstanding vieren, Nederlands Dagblad, 1-11-2013

9 G. Roos, Dansen staat op gespannen voet met Geref. Zeden, Reformatorisch Dagblad, 9-4-1983

10 Gerhard Wilts, 'Dat ligtvaardige gehuppel – O gruwel', Nederlands Dagblad, 14-12-1998, over de scriptie van drs. Suzanne Loohuis naar het verzet van de Gereformeerde Kerken tegen dansen, getiteld

'Dat ligtvaardige gehuppel – O gruwel'. 11 <https://www.amerika.nl/amerika/reisgids/amerikaanse-samenleving/shakers/>

12 Lee Thomas, Billy Sunday (Californië, VS: van Nuys, 1974), pp. 86-88, 109

13 G. Roos, Dansen staat op gespannen voet met Geref. Zeden, Reformatorisch Dagblad, 9-4-1983

14 Ds. G. van Veldhuizen Azn, Dansen ja of neen (Den Haag: Voorhoeve, 1946)

15 Rick Moeliker en Eymeke Verhoeven, 'We moeten de wereld mijden', Nederlands Dagblad 1-11-2018. Dit artikel verscheen n.a.v. het ontslag door het Driestar College van Arjan van Essen die zijn gokverleden wilde vertellen in een theateervoorstelling.

16 Reina Wiskerke, Springprocessie Echternach mag geen folklore worden, Nederlands Dagblad, 8-5-2008

17 Gerard ter Horst, Dans en drama houdt de synode bezig, Nederlands Dagblad, 23-11-2016; Maarten Boersema,

Geloof met je hele lichaam, Nederlands Dagblad, 6-5-2017

18 Robert Doornenbal, De christelijke dans in de kerkgeschiedenis, Ellips BW32/275 april 2007; Robert Doornenbal, Dansen als geloofsbelijdenis, IDEA aug. 2009; Robert Doornenbal, Dansend de opstanding vieren, Nederlands Dagblad, 1-11-2013

19 Titia Lindeboom, Dansen in de kerk, Christen Vandaag, juli/aug. 1998

20 <https://www.centrumvoorbibliodrama.nl/2014-06-06-21-14-00>

21 <https://www.riettebeurmanjer.nl/>

22 <https://www.danskerk.nl/>

23 www.precious-dans.nl

24 Joël Valk, De taal van het lichaam, CV.Koers, nov. 2004

25 Joël Valk, Dansen tot eer van je Schepper, CV Koers, juli-aug. 2004; <https://devliegendespeeldoo.com/hanneke-van-der-weele-esther-mast/>; <https://www.studio26.nl/studio26/medewerkers/directie/hanneke-van-der-weele/> 26 Marie Neeteson, 'Als God ons lof-offer heeft verteerd, zal Hij komen met de manifestatie van zijn zalving', Charisma, dec. 2000; <https://www.amazon.com/Dancing-into-Anointing-Touching-Through-ebook/dp/B0085X0LW>

27 Jos Corveleijn, 'We willen bewust voor God dansen', Uitdaging, april 2008

28 Rianne van der Smitte met Jan van der Hoeven, Twee Heren... Alternatieve geneeswijzen van God of van zijn tegenstander? (Hoornaar: Gideon, 1992), pp. 26, 27

29 <http://www.dansparasol.nl/sacred-dance/81-wat-is-sacred-dance>

30 Jonas Kooyman, Dans jezelf in extase, NRC.Next, 5-7-2018

Willemjan PijnackerHordijk

Kinderwerkereropuit

Een leerzame site voor kinderwerkers is de site www.kinderwerkeropuit.nl.

Op de site wordt aangegeven hoe kinderwerkers bepaalde actuele onderwerpen met kinderen van 6 t/m12 jaar oud kunnen bespreken. Daarbij wordt een suggestie gedaan voor een mogelijk te volgen tijdschema. De kinderwerkmethode, ontwikkeld door Ronald Blonk, is geschikt voor kindernevendiensten en zondagscholen. Het doel is kinderen spelenderwijs toe te rusten tot discipelen die het geloof in praktijk kunnen brengen.

Er komen diverse onderwerpen aan de orde. Een van de onderwerpen is de bespreking van Deut. 18: 9-14 waarin wordt gesproken over diverse occulte zaken zoals waarzeggerij, toverij, magie, raadplegen van doden, en hoe deze activiteiten, ook tegenwoordig voorkomen, vaak onder een andere naam, bijv. paragnosten, magnetiseurs, hekserij, acupunctuur, reiki, yoga, winti, etc., etc.. Bij de bespreking van het thema wordt verwezen naar de website van Promise. Een ander thema gaat over de 10 plagen in Egypte (Exodus 7:14 - 9:7;12:12) en met welke afgoden er door God werd afgerekend.

In 6 jaar tijd gaan de kinderen twee keer door de Bijbel heen, waarbij de feesten van God zoals Pasen, Pinksteren en Loofhutten ieder jaar vanuit een ander perspectief worden beleefd.

Er is op de site ook een verwijzing naar de 'Er op uit!' - nieuwsbrief, waarin zeer actuele thema's komen aan bod komen,

De strijd rond de waarhe

Recensie van een boek

Voorwoord

Het thema homofilie en hoe ermee om te gaan, met name in de kerk, is nu zeer actueel. Er is veel verdeeldheid over het onderwerp. Aan de ene kant staan zij die de oplossing van de nood van homofielen zien in het toestaan van homoseksuele relaties en zelfs een homohuwelijk dat al of niet (in)gezegend zou mogen/moeten worden. Zij menen dat God Woord daar ruimte voor biedt. Aan de andere kant staan zij die van overtuiging zijn dat de Bijbel geen ruimte biedt voor homoseksuele relaties en daarom een celibataire levenswijze bepleiten. Beide visies gaan er van uit dat homofielen niet van hun gevoelens bevrijd zouden kunnen worden, ook al wordt niet ontkend dat het mogelijk is en voorkomt. In ons artikel De bijbelse weg voor de nood van homofielen (Promise Magazine van juli 2018) hebben we er echter op gewezen dat die bevrijding door de kracht van de Heilige Geest in beginsel wel mogelijk is en is dat kort in het artikel is toegelicht.

Het is zeer verheugend dat sinds begin december van vorig jaar het indrukwekkende boek De strijd rond de waarheid over homoseksualiteit van de Amerikaanse psychiater Jeffrey Satinover is uitgekomen (de Nederlandse vertaling van het boek Homosexuality and the Politics of Truth [1996]) met een voorwoord van de bekende Michael Brown. Het boek behandelt - met als centrale thema homoseksualiteit - een uiteenlopende reeks belangrijke onderwerpen, van biologie tot genetica, en van psychologie tot politiek.

Het boek bevestigt dat het mogelijk is om bevrijd te worden van homofiele gevoelens door zowel seculiere therapieën als vooral ook door therapieën die gebaseerd zijn op bijbelse uitgangspunten. De opvatting dat iemand met homofiele gevoelens niet zou kunnen worden verlost van zijn of haar gevoelens is helaas ten onrechte ontstaan door verdraaiing van uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en acties van homoactivisten, die in het boek worden beschreven. Het is overigens zeer merkwaardig dat men niet zou mogen veronderstellen dat bevrijding mogelijk is, terwijl er toch sprake is van een situatie waar veel mensen en ook christenen onder lijden. Men zou het toch mogen toe-

juichen als er voor een bepaald probleem een oplossing bestaat. Na het gehele boek gelezen te hebben onderschrijf ik van harte de aanbeveling van Rabbi Daniel Lapin, oud-president van Toward Tradition: "De strijd rond de waarheid over homoseksualiteit is het ultieme handboek dat het verdient gelezen te worden door elke bezorgde ouder, leraar, psycholoog, predikant, priester en rabbi, alsook door de vele jongeren die worstelen met homoseksuele gevoelens en gedragingen en die door zuiver politieke redenen misleid zijn, zodat zij denken dat er geen uitweg is. Het boek is een lichtbaken voor allen die een weg zoeken uit hun ongewenste homoseksuele gevoelens en voor hen die goed beslagen ten ijs wil komen in het debat over homoseksualiteit".

Hieronder zullen we een impressie geven van de inhoud van het boek.

Inleiding

In de inleiding beschrijft dr. Satinover met mededogen en kennis van zaken over homoseksualiteit, waarbij hij zijn eigen ervaringen, die hem motiveerden om zich te richten op het moeilijke gecombineerde onderwerp van homoseksualiteit, cultuur en godsdienst, met de lezer deelt. Hij bespreekt het homo-activisme dat ervoor geijverd heeft dat de naam van de dodelijke aandoening die vroeger GRID (gay-related immune disorder/

deficiency) is veranderd in aids om de relatie met homoseksualiteit te verbloemen. De reactie van de homobeweging kwam inderdaad snel, maar het was wel een heel onverwachte reactie. De homogemeenschap sloot namelijk niet alleen de gelederen om GRID aan te vallen, zij probeerde er ook actief voor te zorgen dat GRID niet ontdekt zou worden - door de medische wereld en het grote publiek - als een aandoening die direct gerelateerd was aan hun seksuele levensstijl. Homoseksuelen hadden inderdaad bescherming tegen ziekten nodig, maar dat werd slechts een derde prioriteit. De tweede prioriteit was homoseksuelen te 'bewaren' voor heteroseksuele afkeuring en haat. En de eerste prioriteit was om de homoseksualiteit zelf te beschermen als zijnde een heel acceptabele, normale en veilige manier van leven.

De eerste en belangrijkste risicofactor zelf, namelijk homoseksualiteit mocht niet genoemd worden. Het feit dat mannelijke homoseksuele anale seks en promiscuïteit het Amerikaanse 'reservoir' voor het hiv-virus creëerde (de ziekteverwekker die aids veroorzaakt) - en het ook in stand blijft houden, werd al snel een onbespreekbare waarheid. Maar waar homoseksuelen daadwerkelijk slachtoffer geworden zijn, kunnen wij alleen maar onze helpende hand uitstrekken en medeleven tonen voor de lijdende, worstelende ziel. Wij moeten diepe gevoelens van

en door de hersenen en de genen die de blauwdruk van de hersenen vormen, wat leidt tot een soort materialistisch determinisme. Maar morele vragen gaan uit van het bestaan van een autonome persoon die in staat is om te kiezen voor het goede of het kwade.

Heel opvallend, maar wel te verklaren, is het feit dat de meeste homoactivisten in de Verenigde Staten juist niet willen dat er sprake kan zijn van keuzevrijheid met betrekking tot hun levensstijl. Dit komt omdat hun gedrag zo verslavend werkt dat ze er niet meer los van willen komen, en zich daarom verschuilen achter de (onjuiste) opvatting dat je homoseksualiteit niet achter je kunt laten, dus dat er geen uitweg zou zijn.

In het zeer belangrijke hfdst. 9 wordt dit principe van het ontstaan van dwangmatige verslavingen nader toegelicht. Namelijk door de opeenvolging van keuzes die van invloed zijn op het gedrag en ook op de wil: de macht der gewoonte. Door de herhaling van indrukken veranderen de hersenen (de plasticiteit van de hersenen): een toename van zenuwweefsel door versterking van de neurale verbindingen tussen zenuwcellen door neurotransmitters. Dit is vooral het geval met betrekking tot de genotcentra in de hersenen omdat van alle gedragingen, gebeurtenissen of ervaringen er vrijwel geen enkele is die zo gepaard gaat met een intense uitbarsting van inwendige opioïden als seks. Kort gezegd kun je dus zeggen dat ongereguleerde seksuele neigingen eerst gewoon worden, vervolgens tot dwangmatig gedrag uitgroeien, en ten slotte bijna niet meer te onderscheiden zijn van ernstige verslavingen. Uiteindelijk kan men niet meer uit deze zelfgemaakte gevangenis ontkomen - dat wil zeggen: niet zonder de hulp van God.

In hfdst. 10 wordt op zeer treffende wijze dieper ingegaan op de strijd tussen vlees en geest en de analyse van het verslavingsmechanisme. "Verslavingspecialisten benadrukken hoe elke verslaving de (toekomstige) verslaafde heel langzaam, sluipend, verraderlijk en onophoudelijk losweekt van de juiste relaties met andere mensen en hem exclusief bezig laat zijn met het voorwerp van zijn verslaving. De Bijbel ziet datzelfde proces als karakteristiek voor de zonde, maar met een belangrijke toegevoegde dimensie: zondaren zijn en worden niet alleen in toenemende mate relationeel van elkaar verwijderd naarmate zij zich focussen op de zonde en het genot dat zij schenkt, maar hun verbinding en relatie met God wordt ook verbroken. De Bijbel ziet dus een aanvul-

lende, essentiële dimensie achter de zonde: het is niet alleen in toenemende mate verslavend, maar het is ook een vorm van afgoderij. Het voorwerp van de zondige dwangmatige handelingen holt alle andere verlangens uit en neemt hun plaats in, uiteindelijk zelfs die van God, Degene die het voorwerp van ons diepste verlangen moet zijn. Op die manier aanbidden wij en worden wij gegrepen door een deel van de schepping in plaats van (door) de Schepper zelf (Rom. 1:25!!)". "De Bijbel laat zien hoezeer de mens behoefte heeft aan bovennatuurlijke hulp om zelfs ook maar bij benadering een godvruchtig leven te kunnen leiden".

Verlossing uit de strik van de zonde is alleen mogelijk door een Verlosser Wiens verzoenend offer in staat is om niet alleen vergeving te bewerken, maar ook daadwerkelijke bevrijding uit de greep van de dwingende macht van de zonde. Het 'alternatief' is het uiteindelijk tot de dood leidende ontkenningsmechanisme waardoor elke nog overgebleven gedachte dat ontsnapping zelfs nog wenselijk is, ondergraven wordt! Gods moraal wordt door de moderne mens gezien als ouder-

wets en wreed. Ja, zo stelt de duivel het aan de moderne mens voor, maar Gods wetten zijn juist gegeven tot heil van de mens. De oplossing van schuld ligt niet in de ontkenning ervan, maar veeleer in het vasthouden aan onze erkenning dat wij zondig zijn, maar ook - en dat is een schijnbare tegenstelling - in de wetenschap dat het oordeel weggenomen kan worden.

Wel of niet behandelen?

Hoofdstuk 11 behandelt op buitengewoon fascinerende wijze de vraag of homoseksualiteit wel of niet behandeld zou moeten worden. Daarbij wordt ter vergelijking ook gekeken naar de verlossing uit alcoholverslaving. Om begripsverwarring te voorkomen, is het van groot belang hoe men ziekte definieert. Homoseksualiteit is geen ziekte in medische zin, maar een geestelijke toestand, die niet is zoals God heeft bedoeld.

Waar homoseksualiteit eens nog een taboe was, is het vandaag de dag een taboe om te zeggen dat homoseksuelen verlost kunnen worden, zelfs als zij dat willen!

Mede daarom wordt er in de media geen aandacht besteed aan de vele succesvolle programma's (waaronder met name die gebaseerd zijn op geloof) die homofielen blijvend verlossen van hun neigingen, en we horen ook niets over de getuigenissen van hen die met succes die moeilijke hindernis overwonnen hebben. Wat was voor hen de grootste hindernis op de weg naar verlossing en herstel? Trots en onafhankelijkheid. Daarom is het van groot belang om mensen aan te moedigen hun persoonlijke machteloosheid en hun afhankelijkheid van een 'hogere macht', God, te erkennen. "Waarachtig mededogen is niet de poging om de zonde weg te definiëren. Dat is geen mededogen, maar schuldigmakende sentimentaliteit. Het is zelfs veel erger dan dat, want omwille van het 'vriendelijk' willen zijn, hinderen wij de persoon tot waar zelfinzicht te komen, en nemen wij dus ook zijn hoop op verlossing en herstel weg. Waarachtig mededogen vereist de erkenning van wat zonde precies inhoudt, samen met de weigering de persoon te veroordelen. Om dat te kunnen doen, moeten wij standvastig onze eigen zondigheid erkennen".

In de indrukwekkende hoofdstukken 12 en 13 worden diverse seculiere en christelijke behandelingen inhoudelijk besproken. De resultaten van zuiver seculiere 'behandelingen' (bijv. psychotherapie, psychoanalyse, medicatie voor onderliggende angsten, depressies etc.) voor homoseksualiteit zijn veel positiever dan de activisten en de media ons willen doen geloven. Maar de resultaten zijn wellicht niet zo goed als bij de groepen die ook de geestelijke wortels (dimensie) van het probleem aanpakken. Diverse rapporten weerspreken duidelijk de beweringen dat verandering absoluut onmogelijk is. Een onderzoek rapporteerde over 11 blanke mannen die beweerden een geleidelijke verandering te hebben ondergaan van volkomen homoseksualiteit naar exclusieve heteroseksualiteit door de sociale ervaringen die zij hadden opgedaan in een Pinkstergemeente.

"Als antwoord op de aanhoudende poging van de homoactivisten binnen de APA om de behandeling van homoseksualiteit (zelfs als de persoon dat zelf wil!) tot een schending van de ethische profes-

sionaliteit te verklaren (!), hebben enkele professionals een organisatie opgericht die zij NARTH noemden (National Association for Research and Treatment of Homosexuality - tegenwoordig Alliance for Therapeutic Choice and Scientific Integrity)". Terecht noemt men het verbod om hulp te bieden aan homofielen onwaarachtig, wreed en intellectueel oneerlijk. Hetzelfde geldt voor bijv. sadomasochistische groepen die ervoor strijden om hun perverse genormaliseerd te krijgen ondanks klinische inzichten dat het niet normaal is.

In Amerika zijn diverse Anonieme Homogroepen (AH) ontstaan, die een bijbelse visie hebben op onze gemeenschappelijke menselijkheid, onze zondige natuur, en onze totale afhankelijkheid van God, en die een brug willen vormen tussen de seculiere psychotherapie en de meer op geloof gebaseerde benaderingen (het 12-stappenmodel). Men ziet in dat omhouding een noodzakelijke voorwaarde is voor een succesvolle verandering en ook dat het een van de basisprincipes van psychodynamische psychotherapie is.

Een van de meest succesvolle veranderingbedieningen is Desert Stream in Grandview, Missouri, dat geleid wordt door Andrew Comiskey, zelf een voormalig homoseksueel. Het programma is speciaal ontwikkeld voor hen die hun leven aan Jezus Christus hebben overgegeven en die er actief naar verlangen door de kracht van de Heilige Geest bevrijd te worden van hun seksuele gebrokenheid, maar Comiskey geeft aan dat ook steeds meer niet-christenen vragen om toegelaten te worden tot het programma. Zij die toegelaten worden, zijn mensen die vastbesloten zijn om te veranderen. Satinover noemt ook nog andere bedieningen zoals bijv. Pastoral Care Ministries, dat is opgericht door wijlen Leanne Payne.

Christelijke bedieningen wijzen op het grote belang van het geweten. Als we de absolute werkelijkheid van het geweten ontkennen, kunnen we onze schuld alleen nog maar onderdrukken. Als we de schuld onderdrukken, kunnen we de zonde niet belijden - dan ontkennen we zelfs dat het zonde is. Maar als wij [de zonde] niet belijden, kunnen we ook geen vergeving ontvangen, en zonder vergeving is bevrijding en herstel onmogelijk.

In hfdst. 14 wordt homoseksualiteit vanuit het jodaisme bezien. De Rabbijnse Raad van Amerika ziet met lede ogen aan dat homoseksualiteit door velen (ook door sommige Joodse therapeuten met een seculiere achtergrond) wordt gezien als

een legitieme alternatieve leefwijze, want deze houding verwerpt een fundamentele morele pijler van de Tora. Net als in het christelijk geloof (“de zonde haten, maar de zondaar liefhebben”) moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de zonde en de persoon zelf. Hoewel homoseksueel gedrag veroordeeld moet worden, zijn homoseksuele mensen net zo geliefd door God als alle andere mensen.

Hoofdstuk 15 schetst een samenvattend scenario, afkomstig uit levens van echte mensen wat aantoont dat ons gedag door veel verschillende factoren beïnvloed wordt. Satinover beschrijft op voortreffelijke wijze een mogelijke ontwikkeling naar homoseksualiteit: de angsten, verwerping, gebrek aan liefde, de eerste ervaringen met homoseksualiteit als uitlaatklep voor stress, innerlijke conflicten, schuld- en schaamtegevoelens, zelfveroordeling, ontkenning, etc.. Als hij de weg van bevrijding en herstel wil bewandelen, zal hij ontdekken dat die weg soms lang en moeilijk is, maar wel heel bevredigend. De liefde die hij tevergeefs zocht toen hij jong was, en waarvoor hij zich uiteindelijk afsloot, zal hij vinden in de armen van een liefhebbende God, en hij is nu in staat oude verdedigingsmechanismen af te leggen en zonder angst de wonden onder ogen te zien die zo veel pijn veroorzaakt hebben en die jarenlang zoveel terreinen van zijn leven (intern en extern) hebben vervormd.

De herbeleving van het heidendom

Ten slotte een bijzonder en schokkend hoofdstuk, namelijk De herleving van het heidendom (hfdst. 16). De vraag is hoe wij als cultuur zover zijn gekomen dat we de langdurige consensus over de seksuele moraal die homoseksualiteit ontmoedigt, hebben losgelaten. De veranderingen in de visie op seksualiteit zijn slechts een indicatie van veel belangrijkere geestelijke veranderingen, die alle aspecten van ons leven beïnvloeden. In plaats van het monotheïsme met een God die morele eisen stelt (voor ons eigen bestwil), ontstaat de opkomst van een nieuwe religie die een herleving is van het oude heidendom (paganisme) waaronder het gnosticisme. Een deel van de aantrekkingskracht van het polytheïstische heidendom komt voort uit het feit dat de heidense spiritualiteit slechts weinig morele eisen stelt aan het individu. Het afwezig zijn van een duidelijk onderscheid tussen het schepsel en de Schepper betekent dat de mensen niet alleen de natuur ‘daarbuiten’ aanbidden, maar ook hun eigen natuur ‘daarbinnen’, dus in henzelf - hun instincten, inclusief honger, seks, agressie, en meer algemeen, genot. Kort gezegd: zij aanbidden zichzelf. Het najagen van genot, zonder rekening te houden met God, leidt onvermijdelijk tot leegte en wanhoop; het aanbidden van genot staat in wezen gelijk met het toelaten van wanhoop, met als mogelijk gevolg het zoeken naar de dood.

Dr. Satinover bespreekt de rol van de occult geïnspireerde Carl Jung, die psychologisch reductionisme mengde met gnostieke spiritualiteit om zo te komen tot een moderne variant van het mystieke, heidense polytheïsme. Zijn relativisering van goed en kwaad door ze in één overkoepelende synthese met elkaar te verzoenen is het hart van de oude leerstellingen van de gnostiek, die ook de spiritualiteit en dus de moraal in de mens zelf lokaliseerde met alle kwalijke gevolgen van dien. Zo zei Thomas Moore, priester in de episcopale kerk en Jungiaans analist, het volgende: “Kunnen we alstublieft stoppen met het categoriseren van seks en met het moraliserend spreken over seks? Kunnen we niet beter vragen ‘of seks, elke vorm van seks, diep bevredigend is? Is het

een genot voor de ziel? Vergeet dus die hele vraag van goed of slecht. Die vraag is hier niet op zijn plaats”.

Het hoofdstuk sluit af met twaalf afsluitende stellingen over homoseksualiteit. Om er een te noemen: Omdat diepgewortelde gedragingen moeilijk te veranderen zijn, hebben homoseksuelen, net zoals alle andere mensen, twee keuzes: capituleren en zich overgeven aan het gedrag en de gevolgen ervan, of samen met God en de hulp van andere mensen heling en verandering zoeken.

Het laatste hoofdstuk De bank van Troje ‘Hoe de geestelijke gezondheidsorganisaties een verkeerde voorstelling geven van de wetenschap’ is eigenlijk een bijlage, namelijk een samenvatting van een studie die dr. Satinover in 2005 schreef. In het eerste deel van dit hoofdstuk gaat hij dieper in op de wijze waarop bepaalde onderzoekers bepaalde gegevens verdoozelden omdat hen dat beter uitkwam, en beschrijft hij de schokkende geschiedenis van hoe door intimidatie door de homoactivisten homoseksualiteit uit de DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) werd verwijderd, ondanks het feit dat de wetenschappelijke gegevens wat anders aangaven. Maar deze werden verzwegen of bewust verkeerd geïnterpreteerd, of er werd zelfs het tegenovergestelde beweerd dan wat de rapporten aangaven. De andere delen van dit hoofdstuk gaan meer in op diverse details. Een lezing van dr. Satinover hierover is ook online te bekijken: <http://www.uitgeverijmaatkamp.nl/satinover/trojan-couch.mp4>

Naschrift

In het naschrift schrijft dr. Satinover: “In mijn naspeuringen in de werelden van de psychoanalyse, psychotherapie en psychiatrie, heb ik nooit eerder zulke diepgaande bevrijdingen (van homo-

seksuele gevoelens en gedragingen) gezien. Omdat het niet echt een strijd is die alleen over seksualiteit gaat, maar veeleer over welke geest onze trouw eist, de waarheid in liefde spreekt, ongeacht de kosten of de gevolgen - voor de eer van de Here Jezus en voor het welzijn van de maatschappij. Wij kunnen de LHBT-gemeenschap vol mededogen de hand reiken terwijl wij toch haar agenda moedig weerstaan. We hebben eigenlijk geen andere keuze. Satinover had zeker gelijk, en daarom zijn wij - als toegewijde volgelingen van Jezus - belast met de verantwoordelijkheid om te helpen het tij te keren. Het is een strijd waaraan wij moeten deelnemen. Het is een strijd die met Gods hulp nog steeds gewonnen kan worden, hoe onmogelijk dat vandaag de dag ook lijkt te zijn”.

Drs. Piet Guijt

Februari 2019

* Dr. Satinover (Chicago, 1947)

is psychiater en psychoanalyticus. Hij was lid van het College van Psychiatrie en Kinderpsychiatrie aan de Yale University School of Medicine (1982-1986) en president van de C. G. Jung Foundation te New York. In 1974 was hij de jongste persoon ooit die een docentschap kreeg in de William James Lectures in Psychology and Religion aan de Harvard Universiteit (onderwerp: Imagination in Art and Religion). Hij heeft doctoraten van de universiteiten van Harvard, MIT, Yale, Texas en Nice (Frankrijk).

DE STRIJD ROND DE WAARHEID OVER HOMOSEKSUALITEIT

Jeffrey Satinover

'Moedig, duidelijk en praktisch.'

John R. Peteet, hoogleraar psychiatrie, Harvard Medical School

Inhoudsopgave

Inleiding

Deel 1 - de wetenschappelijke kant

1. Het is niet wetenschappelijk, en ook niet democratisch
2. Wie bepaalt wat homoseksualiteit precies is? En waarom?
3. Is homoseksualiteit wenselijk? De harde feiten
4. Zoeken naar een naald in de zee
5. Twee van dezelfde soort
6. Een cluster van invloeden
7. Het homogen?

Deel 2 - de goede moraal

8. Geprogrammeerd om vrij te zijn?
 9. Een verbond met de duivel
 10. Het onnatuurlijke natuurlijke
 11. Behandelen of niet behandelen?
 12. Seculiere behandelingen
 13. Christelijke behandelingen
 14. Homoseksualiteit en judaïsme
 15. Hoe de puzzelstukjes in elkaar vallen
 16. De herleving van het heidendom
 17. De bank van Troje
- Naschrift
Dankwoord
Bronnen

Gegevens over het boek:

Titel: De strijd rond de waarheid over homoseksualiteit

Auteur: Jeffrey B. Satinover

Paperback | ISBN: 9789491706660 | 407 pag., nov. 2018 | 21,50 euro

Oorspr. titel: Homosexuality and the Politics of Truth

Nederlandse uitgave: Maatkamp, Zelhém

www.uitgeverijmaatkamp.nl

Het Pandora-probleem: narcisme in leiders en onszelf.

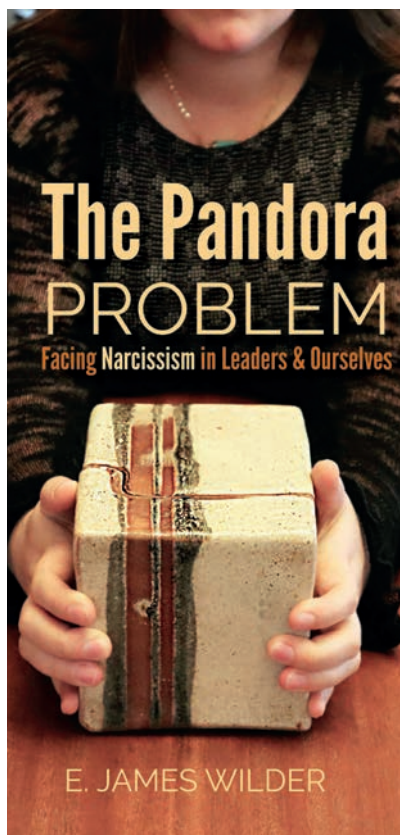
Inleiding

Na het bijzondere boek 'Rare Leadership' is er een nieuw boek van Jim Wilder uitgekomen, genaamd 'Het Pandora Probleem'. In het eerste boek 'Rare Leadership' staat het woord RARE (bijzonder) voor een acroniem van de 4 belangrijkste hersenvaardigheden van succesvolle leiders. De R is van Remain Relational (Blijf in een relationele modus), A is van Act like Yourself (Blijf getrouw aan je identiteit), R is van Return to joy (Als je emotioneel geprikkeld bent, leer weer snel tot rust en vrede te komen), E van Endure hardships well (Leer ontberingen te verdragen). RARE-leiders leren relaties belangrijker te vinden dan problemen, en verkleinen de kans op een definitieve breuk. Ze inspireren hun volgelingen om bij te komen van sterke negatieve emoties en ze bewaken de eenheid in hun teams door mensen, die overweldigd zijn door sterke negatieve emoties, te herinneren aan hun identiteit. Ze leiden volwassen volgelingen op in het proces van verzorging en waardering van hun relationele vaardigheden. Leiders kunnen alleen relationele vaardigheden doorgeven zoals ze die zelf hebben, anders functioneren ze uit angst en belemmeren ze de groei van hun volgelingen.

Goede leiders erkennen hun eigen beperkingen en doen hun uiterste best om in hun beschikbare tijd aan zichzelf en anderen te werken. De prioriteit aan vreugdevolle vaardigheden geven, betekent ook de nadruk leggen op eigen persoonlijke groei als onmisbaar deel van een succesvol leiderschap. Onderzoeken hebben aangetoond dat effectieve leiders vreugdevol, relationeel en creatief zijn ingesteld, veel meer dan leiders die alleen probleemgericht, angstig en rigide zijn. Dat betekent dat hun relationele brein goed getraind en vaardig is. Alleen goede informatie, een goede scholing en charisma maakt iemand nog niet direct een goede leider. Relationele leiders met emotionele intelligentie geven vaak een succesvol werk door. Het boek 'Het Pandora probleem' is een logisch vervolg op Rare Leadership.

De mythe van Pandora

'Het Pandora Probleem' gaat over

narcisme in leiders en onszelf. Dit boek is een vervolg op Rare Leadership, alleen legt het de lat nog een stukje hoger. Je zou dit boek Rare Love kunnen noemen want Gods volmaakte werk in karakterverandering kan niet voltooid worden als we niet af kunnen rekenen met narcisme. Narcisme is overall om ons heen te vinden in kerken, gemeenschappen, bedrijven, politiek, maar het vereist pas echte moed om ons te confronteren met het verborgen narcisme in onszelf. In 'Het Pandora Probleem' reageert dr. Wilder briljant, aangrijpend en praktisch op de raadselachtige vraag die zijn vriend en Rwandese priester ooit stelde: "Hoe kan iemand christen zijn en toch niet een diep getransformeerd karakter hebben?" Als die vraag weerklank vindt bij uw, of uw kerk, dan is dit boek voor u. De doos van Pandora is de metafoer die Wilder gebruikt en die teruggaat naar de Griekse mythologie. Volgens de Griekse mythologie maakte de god van het vuur, genaamd Hephaestus in zijn werkplaats de eerste vrouw: Pandora. Aanvankelijk was het een metalen beeld, maar het was zo mooi dat Zeus besloot

het leven te schenken. Toen gaven alle goden haar op hun beurt een geschenk: schoonheid, kracht, slimheid, handigheid en overredingskracht. Hera gaf haar de nieuwsgierigheid die haar geen moment met rust zou laten. Zeus zond Pandora als geschenk aan Epimetheus die haar tot zijn vrouw maakte. Als huwelijksgeschenk kregen zij een mooie doos, versierd met goud en edelstenen. Deze doos zat op slot, maar Zeus had de sleutel erbij gegeven en tegen Pandora gezegd dat als ze gelukkig wilden leven, ze de doos nooit moest openen. Op een bepaald moment won de nieuwsgierigheid het en opende Pandora de doos. In één klap kwamen daar alle tegenslagen en onheil uit die een mens maar kunnen treffen: ziekten, verbittering, pijn en alle mogelijke kwaad. Als laatste kwam echter de hoop eruit, in de vorm van een vogel. Dat was de boodschap van de troost voor de mensheid.

Narcisme uit de doos van Pandora

Misschien heeft geen enkel probleem meer universele kreten van hopeloosheid opgeroepen dan het Pandora-probleem van narcisme. Net zoals de jonge vrouw in de Griekse mythologie in paniek raakte over wat ze uit de beruchte kist liet komen, en het deksel dicht sloeg, zo zijn veel christenen bang om het probleem van narcisme aan de kaak te stellen, en daardoor hebben ook wij zelf vaak de hoop op een oplossing opgegeven en weggestopt. Jim Wilder heeft de deur weer opengedaan en ons hoop gegeven in dit boek, hij heeft de weg gewezen naar de oplossing van het probleem van narcisme. In het verleden hebben we geprobeerd om deze gevreesde kwestie op te lossen door één-op-één therapie. Problemen oplossen met mensen die denken geen problemen te hebben. Het heeft niet gewerkt en de meeste therapeuten zullen zelfs narcisten niet meer tegenkomen. Met zijn gebruikelijke inzicht en precisie heeft Jim de vinger gelegd op de kern van wat maakt dat narcisme zo hopeloos lijkt. Het is de angst om de narcist aan te spreken en zich met hem te verbinden. Deze angst wordt veroorzaakt door het ontbreken van gereedschap, geen therapieplan, geen

begrip van hoe je als een groep kunt communiceren met een narcist in je midden. Jim heeft niet alleen het probleem van narcisme weer opnieuw aan de orde gesteld door duidelijke bijbelse en klinische perspectieven te schetsen, hij heeft in dit boek ook de oplossing geïdentificeerd en ook oefeningen als begeleiding gegeven op het pad naar herstel en oplossingen voor de kerk om weer discipelschap te oefenen.

Cultuur van angst i.p.v. vreugde

Jim beschrijft de cultuur rondom een narcist. “Je kunt beter maar niets zeggen, want anders breekt de hel los.” Narcisme floreert in bedrijven, scholen, nationale regeringen en allerlei soorten rijke, goed opgeleide, artistieke en verlichte groepen. Narcisme komt ook voor in de meeste kerken, christelijke gezinnen, instellingen en scholen. Wilder gebruikt twee voorbeelden vanuit de Rwandese genocide geschiedenis. Dr. R en Fr. Ubald zijn geweldige leiders die de kwesties van genocide dapper aanpakken. Beide leiders hebben veel ervaring met lesgeven en het beoefenen van vergeving. Beide mannen werden geconfronteerd met een persoonlijke ontmoeting met degene die hun moeder had gedood. Beide hadden het christelijke karakter om vijanden te vergeven. Maar in de christelijke gemeenschap waar Dr. R diende, werd de genocide allereerst ‘een Pandora-probleem’. Niemand wilde over hun aandeel in de moord spreken. Deelname aan genocide was bij iedereen bekend en werd door niemand besproken. De uiteindelijke oplossingen werden gevonden in de groep om de narcist heen. De groep

moet overgaan van stille angst en beklemming naar actieve betrokkenheid. Deze slecht begrepen oplossing voor de groep is het onderwerp zijn van dit boek. Mensen in het centrum van narcisme lijken iets tekort te komen dat volledig menselijk moet zijn. De Schrift zegt dat wat ontbreekt is “hesed/agape”. Hesed is gehechte liefde. Goddelijk karakter is gebouwd op de gehechte en verbonden liefde. Daarom vereist karaktertransformatie dat we groeien naar de hesed, Agape liefde die we vaak missen. Mensen beginnen hun christelijke leven niet met liefde voor vijanden. Christelijk discipelschap zou zich daarom moeten richten op het groeien van agape. Discipelen zouden een zeer grote toename in hesed moeten vertonen. “Heb je vijanden lief” zei Jezus. De profeet Jesaja heeft aangekondigd: “De leeuw zal stro eten als een os” (Jes.65:25) en “Ze zullen geen pijn doen noch vernietigen in heel mijn heilige berg” (Jes. 11:9). Jezus en Jesaja verwachtten dat Gods Koninkrijk het karakter van mensen ten goede zal veranderen. Kan dat echt gebeuren?

Transformatie

Narcisten moeten leren liegen om hun zwakte en schaamte te verbergen. Narcisten geloven zelfs hun eigen leugens, ze hebben geleerd zichzelf te bedriegen. Veel mensen verbinden zich met narcisten om uiteindelijk van hen te profiteren. Wilder beschrijft hoe iemand die een ‘roofdier’ is kan veranderen in een ‘beschermer’. Deze diepe karakterverandering is mogelijk in een groep die elkaars pijn, verdriet en schaamte deelt en onder invloed van de Heilige Geest veranderd in personen die hun vijand liefhebben. De oplossing van narcisme is te vinden in het opgeven van

zelfrechtvaardiging, niet meer vertrouwen op eigen oordeel (gevoel van goed of kwaad) en het delen van een gemeenschappelijk gevoel van pijn en schaamte. In dit transformatieproces hoort dus het leren te lijden en elkaars lijden te dragen. We beginnen al een groepsidentiteit te ontwikkelen in onze puberteit. Onze karakterontwikkeling wordt voor een groot deel hierdoor gevormd. Een narcist wil vaak de meest gevierde persoon zijn in een groep en doet alles om schaamte te voorkomen. Ze zijn niet bezig met ‘wij als groep’ en hebben vaak andere doelen dan zich bezig te houden met de dingen van God. Daarentegen zijn mensen die (‘gezonde’) schaamte gebruiken om aan hun karakter te werken vaak de beste modelvoorbeelden in een groep. Wilder beschrijft hoe een sterkere (groeps)identiteit ook het vijandsbeeld in de hersenen kan veranderen. Een van de belangrijkste vaardigheden is om relationeel te blijven (1). Om dit te leren moeten we ons bewust worden dat ons brein in de ‘vijand-modus’ is. De bijbel geeft duidelijke adviezen: “Maar als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten, als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. Dan stapelt u gloeiende kolen op zijn hoofd. Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede” (Rom.12: 20-21). Dit principe wordt ook in het artikel ‘omgaan met agressie’ van dr. Kurt Blatter op onze website duidelijk uitgelegd (2). Wilder geeft veel bijbelse voorbeelden van narcisten en veranderingsprocessen. Ieder hoofdstuk in het boek wordt afgesloten met een resumé. Met daarna een aantal mogelijkheden om het thema van het hoofdstuk te oefenen. Oefeningen die alleen, maar ook met een groep gedaan kunnen worden. Het dient aanbeveling om bijvoorbeeld eerst ‘Rare leadership’ te lezen alvorens te beginnen met het belangwekkende ‘Het Pandora Probleem’. Van harte aanbevolen.

Gerard Feller

Wilder, E. James. The Pandora Problem: Facing Narcissism in Leaders & Ourselves. Deeper Walk International. 2018 Kindle Edition. 310 pagina's

Ongeveer 10 euro voor een E-book bij www.amazone.com

Noten: 1 <https://stichting-promise.nl/specifieke-pastorale-onderwerpen/het-belang-van-het-ontwikkelen-van-relationele-hersenvaardigheden.htm>

2 <https://stichting-promise.nl/specifieke-pastorale-onderwerpen/omgaan-met-agressie.htm>

De woonbijbel

Als christenen zijn wij zeer bevoorrecht omdat we de Bijbel hebben leren kennen als het Boek dat ons vertelt wie God is en dat ons de weg wijst naar het eeuwige leven, namelijk door persoonlijk geloof in Jezus Christus Die Zijn zondeloos leven gaf om mensen te verlossen van hun zondes Schuld en hen met God te verzoenen, en door Jezus te volgen als onze Goede Herder.

Op internet is God-zij-dank heel veel geloofs-opbouwende informatie aanwezig, waarmee wij als christenen ons voordeel kunnen doen. Een voorbeeld van zo'n site is 'Woon in de Bijbel' (www.woonbijbel.nl), dat ons oproept om te wonen en te leven in het Woord van God omdat dat voor ons dagelijks leven van eminent belang is. Het maakt ons weerbaar tegen van alles wat in de wereld en om ons heen gaande is, zeker in deze tijd.

De site www.woonbijbel.nl geeft elke dag twee tekstgedeelten, een uit het Oude Testament en een uit het Nieuwe Testament. Bij elk van de twee tekstgedeelten is er iedere dag een opbouwende toelichting, die is geschreven door br. Bert Dorenbos.

De site bevat een Bijbel-leesplan waarmee u in twee jaar de gehele Bijbel kan doorlezen. Met de button 'Zoeken in rooster' (of via bijgaande tabel) kunt u van elke gewenste datum van die twee jaren nagaan welke tekstgedeelten toen aan de orde waren.

Erratum

In het januari-nummer zijn op pagina 2 helaas de tekstgedeelten onder de foto rechts bovenaan weggevalen. Onze excuses daarvoor. Hieronder de twee weggevalen tekstgedeelten bovenaan kolom 2 en 3. Op de website is inmiddels de goede versie aanwezig.

Weggevalen tekst kolom 2 bovenaan:

..... dat voldoende beweging en goede voeding ook grote invloed op onze gezondheid hebben. Daarover misschien later in een ander artikel meer. Nu wil ik focussen op de relaties in en buiten de mens waar 'de gezonde leer' in de bijbel aandacht geeft.

Naar de bijbelse maatstaf dreigt de moderne mens door de toenemende

APRIL		MEI		JUNI	
1	Daniël 1:1-21	1	Esther 1:1-22	1	Deuteron. 14:9-29
2	Daniël 2:1-23	2	Esther 2:1-29	2	Deuteron. 15:1-23
3	Daniël 2:24-49	3	Esther 2:30-17	3	Deuteron. 16:1-20
4	Daniël 3:1-30	4	Esther 3:1-14	4	Deuteron. 16:21-20
5	Daniël 4:1-37	5	Esther 4:1-17	5	Deuteron. 17:1-11
6	Daniël 5:1-30	6	Esther 5:1-14	6	Deuteron. 18:1-22
7	Daniël 6:1-29	7	Esther 6:1-14	7	Deuteron. 19:1-21
8	Daniël 7:1-28	8	Zacharia 1:1-21	8	Deuteron. 20:1-20
9	Daniël 8:1-27	9	Zacharia 2:1-17	9	Deuteron. 21:1-24
10	Daniël 9:1-27	10	Zacharia 3:1-7	10	Deuteron. 22:1-30
11	Daniël 10:1-11:28	11	Zacharia 4:1-14	11	Deuteron. 23:1-25
12	Daniël 11:29-12:13	12	Zacharia 5:1-4	12	Deuteron. 24:1-22
13	Ezra 1:1-27	13	Zacharia 6:1-14	13	Deuteron. 25:1-19
14	Ezra 2:1-42:23	14	Zacharia 7:1-14	14	Deuteron. 26:1-19
15	Ezra 4:1-6:22	15	Zacharia 8:1-23	15	Deuteron. 27:1-29
16	Ezra 7:1-6:30	16	Zacharia 9:1-17	16	Deuteron. 28:1-44
17	Ezra 8:1-9:15	17	Zacharia 10:1-11:3	17	Deuteron. 29:1-29
18	Ezra 10:1-44	18	Zacharia 11:1-17	18	Deuteron. 30:1-20
19	Nehemia 1:1-2:20	19	Zacharia 12:1-21	19	Deuteron. 31:1-30
20	Nehemia 3:1-32	20	Zacharia 13:1-6	20	Deuteron. 32:1-29
21	Nehemia 4:1-23	21	Zacharia 14:1-21	21	Deuteron. 33:1-29
22	Nehemia 5:1-19	22	Zacharia 15:1-24	22	Romeinen 2:1-16
23	Nehemia 6:1-19	23	Zacharia 16:1-14	23	Romeinen 3:1-18
24	Nehemia 7:1-37	24	Zacharia 17:1-13	24	Romeinen 4:1-12
25	Nehemia 8:1-18	25	Zacharia 18:1-7	25	Romeinen 5:1-11
26	Nehemia 9:1-37	26	Zacharia 19:1-11	26	Romeinen 6:1-17
27	Nehemia 10:1-39	27	Zacharia 20:1-16	27	Romeinen 7:1-12
28	Nehemia 11:1-36	28	Zacharia 21:1-10	28	Romeinen 8:1-17
29	Nehemia 12:1-27	29	Zacharia 22:1-14	29	Romeinen 9:1-13
30	Nehemia 13:1-31	30	Zacharia 23:1-7	30	Romeinen 10:1-13
31	Inhoudsg.	31	Zacharia 24:1-10	31	Romeinen 11:1-32

OKTOBER		NOVEMBER		DECEMBER	
1	Job 36:1-38	1	1 Koningen 7:27-31	1	2 Koningen 6:24-20
2	Job 37:1-24	2	1 Koningen 8:1-26	2	2 Koningen 7:1-20
3	Job 38:1-38	3	1 Koningen 8:27-43	3	2 Koningen 8:1-15
4	Job 39:1-40	4	1 Koningen 8:44-66	4	2 Koningen 9:1-37
5	Job 40:1-25	5	1 Koningen 9:1-28	5	2 Koningen 10:1-36
6	Job 41:1-41	6	1 Koningen 10:1-29	6	2 Koningen 11:1-20
7	Hosea 1:1-2:22	7	1 Koningen 11:1-13	7	2 Koning. 11:21-21
8	Hosea 3:1-4:19	8	1 Koningen 11:14-43	8	2 Koningen 12:1-21
9	Hosea 5:1-6:11	9	1 Koningen 12:1-32	9	2 Koningen 13:1-25
10	Hosea 7:1-8:14	10	1 Koning. 12:33-13:34	10	2 Koningen 14:1-22
11	Hosea 9:1-10:15	11	1 Koningen 14:1-31	11	2 Koningen 15:1-38
12	Hosea 11:1-12:15	12	1 Koningen 15:1-24	12	2 Koningen 16:1-7
13	Hosea 13:1-14:10	13	1 Koning. 15:25-16:14	13	2 Koningen 17:1-41
14	Amos 1:1-2:16	14	1 Koningen 16:1-33	14	2 Koningen 18:1-37
15	Amos 3:1-4:5	15	1 Koningen 17:1-24	15	2 Koningen 19:1-37
16	Amos 5:1-6:27	16	1 Koningen 18:1-19	16	2 Koningen 20:1-21
17	Amos 7:1-8:14	17	1 Koningen 18:20-46	17	2 Koning. 21:1-18
18	Amos 9:1-15	18	1 Koningen 19:1-23	18	2 Koning. 21:19-22
19	1 Koningen 1:1-27	19	1 Koningen 20:1-22	19	2 Koning. 22:1-20
20	1 Koningen 2:1-25	20	1 Koningen 20:23-43	20	2 Koning. 23:1-30
21	1 Koningen 3:1-28	21	1 Koningen 21:1-29	21	2 Koning. 24:1-24
22	1 Koningen 4:1-34	22	1 Koningen 22:1-23	22	2 Koning. 25:1-30
23	1 Koningen 5:1-18	23	1 Koningen 22:24-54	23	2 Koning. 26:1-32
24	1 Koningen 6:1-38	24	2 Koningen 1:1-2:18	24	2 Koning. 27:1-30
25	1 Koningen 7:1-26	25	2 Koningen 3:1-25	25	2 Koning. 28:1-30
26	Inhoudsg.	26	2 Koningen 4:1-37	26	2 Koning. 29:1-30
27	Inhoudsg.	27	2 Koningen 5:1-14	27	2 Koning. 30:1-30
28	Inhoudsg.	28	2 Koningen 6:1-7	28	2 Koning. 31:1-30
29	Inhoudsg.	29	2 Koningen 7:1-20	29	2 Koning. 32:1-30
30	Inhoudsg.	30	2 Koningen 8:1-15	30	2 Koning. 33:1-30
31	Inhoudsg.	31	2 Koningen 9:1-37	31	2 Koning. 34:1-30

32 | info@schreeuwomleven.nl | www.schreeuwomleven.nl | www.woonbijbel.nl

secularisering en individualisering, door contactverlies met zijn omgeving, met God, de medemens en de schepping, steeds ongezonder te worden. Dit ondanks de ontwikkeling van de medische wetenschap. Ook de innerlijke relaties devalueren steeds meer. Bijbels gezien vindt er na de zondeval een steeds groter wordende desintegratie plaats van de innerlijke verhoudingen tussen geest, ziel en lichaam. Dit leidt tot een verwording van de innerlijke samenhang.

Weggevalen tekst kolom 3 bovenaan:

..... negatief erkend worden, en dit moet tot het inzicht leiden dat er nieuwe bijbelse verhoudingen nodig zijn. Men moet leren om tot een totaal ander den-

ken en handelen te komen, wat geleid wordt door God en vaak indruist tegen datgene wat we gewoonlijk denken en doen. Gij geheel anders (Ef. 4:20). Het gaat erom "Dat uw geest en uw denken voortdurend vernieuwd moeten worden en dat u de nieuwe mens moet aantrekken die naar Gods wil geschapen is in waarachtige rechtvaardigheid en heiligheid" (Ef. 4:23,24).

Verandering van gezindheid heeft naast het intellectuele inzicht ook een beslissing van de wil nodig en daarna een daadwerkelijk oefenproces om een en ander in praktijk te brengen

Heb je vijanden lief en bid voor ze (Mat.5:44)

Dit gebod is misschien wel het moeilijkste gebod wat Jezus Zijn discipelen opdraagt. De strekking van de Bergrede is niet: doe je plicht, maar doe wat niet je plicht is! God stuurde Zijn Zoon toen wij nog vijanden waren. Jezus bad aan het kruis tot het laatste toe voor Zijn vijanden. Het lijkt heel natuurlijk om iemand die niet terugslaat als een lafaard te zien. Onze motivatie om niet terug te slaan moet niet gebaseerd zijn op angst voor de gevolgen, maar op goddelijke liefde. Het betekent ook niet alles grenzeloos accepteren, maar het overgeven aan Hem die rechtvaardig oordeelt.

In het artikel over narcisme blijkt dat in een gemeenschap die afziet van zelfrechtvaardiging en niet meer vertrouwt op eigen oordeel en deelt in een gemeenschappelijke schaamte en of lijden, alleen de goddelijke agape liefde de schijnbaar onaantastbare macht van narcisme in de ander (of in onszelf) kan overwinnen. De logische volgorde in dit proces is: 1. Belong – erbij horen (groepsidentiteit), 2. Believe – geloven en 3. Behave – gedragen.

God heeft verschillende keren in mijn leven dit principe aan mij duidelijk gemaakt. Bijvoorbeeld bij een patiënte met een ernstige progressieve ziekte die ik als fysiotherapeut gedurende enkele maanden één uur per dag moest behandelen met intensieve therapie. Ze was door collega's en zelfs ziekenhuizen geweigerd omdat ze onhandelbaar was. Ze treiterde me bij elke gelegenheid, maakte mijn geloof belachelijk en probeerde me met haar driftbuien en manipulatief gedrag emotioneel te laten ontsporen. Vaak heb ik tegen de Heer gezegd: "Dit kunt u niet meer van mij verlangen". Een voortdurende dagelijkse vernedering.

Dankzij mijn vrouw gingen we door met gebed voor haar. Na drie maanden geestelijke strijd brak ze, huilde hartstochtelijk en zei: "Ik kan er niet tegen dat je zo aardig tegen me bent". Daarna ging de therapie voorspoedig en genas ze van een dodelijke ziekte. De Heer had niet alleen haar genezen maar mij ook geleerd te lijden omwille van Hem (Kol.1:24). Dit had ik nooit uit mezelf kunnen doen. De Bijbel geeft duidelijke adviezen: "Maar als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten, als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. Dan stapelt u gloeiende kolen op zijn hoofd. Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede" (Rom.12: 20-21).

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- a. Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- b. Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving Gerard Feller

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2016: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2016: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater

Tel. 0348 - 563359

e-mail: info@stichting-promise.nl

internetpagina: www.stichting-promise.nl

IBAN ING: NL10INGB0004906197

BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071

BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater Nederland

Losse nummer €5

9 771383 029001